

**Institute of Caucasiology of Ivane Javakishvili Tbilisi State
University Faculty of Humanities**

Arnold Chikobava Institute of Linguistics

II International Congress of Caucasiologists

CAUCASIAN CIVILIZATION – HISTORY AND MODERNITY

**Институт кавказоведения факультета гуманитарных наук
ТГУ им. Иванэ Джавахишвили**

Институт языкознания им. Арнольда Чикобава

II международный конгресс кавказоведов

КАВКАЗСКАЯ ЦИВИЛИЗАЦИЯ – ИСТОРИЯ И СОВРЕМЕННОСТЬ

Tbilisi Тбилиси

9-12. XI. 2010

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის
კავკასიოლოგიის ინსტიტუტი

არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი

კავკასიოლოგთა II საერთაშორისო კონგრესი

კავკასიური ცივილიზაცია – ისტორია და თანამედროვეობა

თბილისი
9-12. XI. 2010

კონგრესის მუშაობის განრიგი

09:30 – 13:00	დილის სხდომა
13:00 – 14:00	შესვენება
14:00 – 16:30	შუადღის სხდომა
16:30 – 17:00	დისკუსია

რეგლამენტი

მოსვენება	20 წუთი
მსჯელობა	10 წუთი

8 ნოემბერი, ორშაბათი

სტუმრების მიღება (თსუ, II კორპუსი, I სართული)

9 ნოემბერი, სამშაბათი

09:30 – 12:00 რეგისტრაცია (თსუ, II კორპუსი, II სართული, საკონფერენციო დარბაზი)

12:15 **კონგრესის გახსნა**
თსუ რექტორის მოვალეობის შემსრულებელი
ა. კვიციანი

შესავალი სიტყვა – კონგრესის თავმჯდომარე
პროფ. ც. ბარამიძე

მისალმებები:

- დ. შაშვიანი** – საქართველოს მეცნიერებისა და განათლების მინისტრი
- ა. აბრეგოვი** – ადიღეს სახ. უნივერსიტეტის ზოგადი ენათმეცნიერების კათედრის ხელმძღვანელი (მაიკოპი)
- ხ. თაოვი** – ყაბარდო-ბალყარეთის ხ. ბერბეკოვის სახ. სახელმწიფო უნივერსიტეტის პრორექტორი (ნალჩიკი)
- ა. ხალიდოვი** – ჩეჩნეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რუსული ენის კათედრის ხელმძღვანელი (გროზნო)
- ა. თანქიევი** – ინგუშეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოსოფიის კათედრის გამგე, რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის სამხრეთის სამეცნიერო ცენტრის ინგუშეთის კომპლექსური სამეცნიერო-კვლევითი ლაბორატორიის ხელმძღვანელი (მაგასი)
- მ. ა. მაჰომედოვი** – რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის დაღესტნის სამეცნიერო ცენტრის ჰ. წადასას სახ. ენის, ლიტერატურისა და ხელოვნების ინსტიტუტის გრამატიკულ კვლევათა განყოფილების ხელმძღვანელი (მაჰაჩყალა)
- თ. ასუნდოვი** – აზერბაიჯანის მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის არქეოლოგიისა და ეთნოგრაფიის ინსტიტუტი (ბაქო)
- ა. ლუდენი** – ვესტფალიის ვილჰელმის უნივერსიტეტი (მიუნსტერი)
- ა. თადევოსიანი** – სომხეთის ეროვნული აკადემიის ისტორიის, არქეოლოგიისა და ეთნოგრაფიის ინსტიტუტი (ერევანი)
- ლ. სოლოვიოვა** – რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის ეთნოლოგიისა და ანთროპოლოგიის ინსტიტუტის კავკასიის განყოფილება (მოსკოვი)
- ჰ. კრაგი** – კოპენჰაგენის უნივერსიტეტი, კულტურათაშორისი და რეგიონული კვლევების განყოფილება (კოპენჰაგენი)

- ლ. ეზუგბაია – არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის დირექტორი (თბილისი)
- ვ. შენგელია – არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის მთის იბერიულ-კავკასიურ ენათა განყოფილების ხელმძღვანელი (თბილისი)
- მ. ქურდიანი – არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის ზოგადი ენათმეცნიერების განყოფილების ხელმძღვანელი (თბილისი)

14:00 პლენარული სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: **ც. ბარამიძე**
ხ. თაოვი

- 14:00 – 14:30** მ. ქურდიანი (თბილისი), იბერო-კავკასიელთა პირველსაცხოვრისი ენობრივი მონაცემების მიხედვით.
- 14:30 – 15:00** ჯ. ფეიზბენქსი (სედარ-რაფიღზი, აიოვა, აშშ), ტრადიციის ფასეულობა: ეტიკეტი, ეთიკა და ავტორიტეტი ადიღეელებში.
- 15:00 – 15:30** ა. ლუდენი (მიუნსტერი), ადოლფ დირი და კავკასია.
- 15:30 – 16:00** მ. ა. მაჰომედოვი (მაჰაჩყალა), დადესტნის მცირერიცხოვან ხალხთა ენების ფუნქციონირების პრობლემები.
- 16:00 – 16:30** ლ. მინაშვილი (თბილისი), კავკასიის ხალხთა ერთობის იდეა ილია ჭავჭავაძის მხატვრულ შემოქმედებაში.
- 16:30 – 17:00** ი. გაგოშიძე (თბილისი), არქეოლოგია და ბასკურ-ქართველური პრობლემა.

არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტი, ინგოროყვას 8

10 ნოემბერი, ოთხშაბათი

სექცია I (ენათმეცნიერება)

- 09:30 დილის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **ფ. საიდოვა,**
მ. ჩუხუა
- 09:30 – 10:00 ა. ხალიდოვი** (გროზნო), სიტყვათქმნადობის არასრულყოფილი შეფასების შესახებ ჩენჩურსა და სხვა კავკასიურ ენებში.
- 10:00 – 10:30 ი. ტატიშვილი** (თბილისი), ერთი ხეთური ფორმულის წარმოშობისათვის.
- 10:30 – 11:00 ლ. გეგუჩაძე** (თბილისი), *თუმცაკავშირიან* რთულ კონსტრუქციათა შესახებ ქართულში.
- 11:00 – 11:30 ს. თემირბულატოვა** (მაჰაჩყალა), ინკლუზივის და ექსკლუზივის ფორმათა ფუნქციონირების თავისებურებანი დარგუული ენის დიალექტებში.
- 11:30 – 12:00 ლ. ფაჩულია** (თბილისი), ე. წ. „ჭარბი“ „და“ კავშირის შესახებ ქართველურ ენებში.
- 12:00 – 12:30 ვ. შენგელია** (თბილისი), თანხმოვანთა კომპლექსები საერთო აფხაზურ-ჩერქეზულ ენაში.
- 14:00 შუადღის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **ა. ლუდენი,**
ი. ჩანტლაძე
- 14:00 – 14:30 ლ. აბულაძე** (მიუნსტერი), რობერტ ბლაიხშტაინერი და საქართველო.
- 14:30 – 15:00 ი. ჩაჩანიძე** (ქუთაისი), ენობრივი სიტუაციები კავკასიაში: სოციოლინგვისტური და გეოლინგვისტური ასპექტები.
- 15:00 – 15:30 ზ. მალაევა** (მაჰაჩყალა), მორფოლოგიური ოპტიკის ფორმები ხუნძურ ენაში.
- 15:30 – 16:00 ე. გიუნაშვილი** (თბილისი), სასანური თეოფორიული სახელების კვლევისათვის ქართულ წყაროებში.
- 16:00 – 16:30 რ. რამაზანოვა, რ. აჰმადოვა** (გროზნო), არაბული ნასესხობები ჩენჩურ ენაში.
- 16:30 – 17:00 ბ. ბერსირივი** (მაიკოპი), ადიღურ-აფხაზურ-უბიხური ლექსიკური პარადელები.
- 17:00 – 17:30 ქ. გადილია** (მოსკოვი), განსაზღვრულობა და განუსაზღვრელობა კავკასიურ ენებში: არეალური თუ ტიპოლოგიური ფენომენი?

სექცია II (ენათმეცნიერება)

- 09:30 დილის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **ა. აბრეგოვი,**
მ. ქურდიანი
- 09:30 – 10:00** **ხ. თაოვი, ე. მარემუყოვა** (ნაღნიკი), სიბილანტთა სისტემა ყაბარდოულ-ჩერქეზული ენის დიალექტებსა და თქმებში.
- 10:00 – 10:30** **ე. ქავთარაძე** (თბილისი), მარი ბროსეს ქართველოლოგიური მოღვაწეობიდან.
- 10:30 – 11:00** **ო. კაპანაძე** (თბილისი), სულიერისა და უსულოს ცნებარუსულსა და იბერიულ-კავკასიურ ენებში.
- 11:00 – 11:30** **ს. პატიევი** (მაგასი), ჰიპოტაქსის საკითხი ინგუშურ ენაში.
- 11:30 – 12:00** **მ. ბაჰომელოვი** (მაჰაჩყალა), პოლიეთნიკური რეგიონის კომონიმთა ეთნოლინგვისტური ანალიზისათვის.
- 12:00 – 12:30** **ზ. ჰაიდაროვა** (მაჰაჩყალა), ტანსაცმლის კონცეპტი, როგორც ადამიანის გარეგნობაზე წარმოდგენის ასახვა სხვადასხვა სისტემის ენებში.
- 12:30 – 13:00** **კ. ლერნერი** (იერუსალიმი), ენობრივი „მოძრაობის“ ჰიპოთეზა.
- 14:00 შუადღის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **მ. ა. მაჰომელოვი,**
ტ. სინარულიძე
- 14:00 – 14:30** **ზ. კიკვიძე** (ქუთაისი), რამდენიმე პოსტულატი ფარული სქესის შესწავლისათვის გრამატიკული სქესის არმქონე ენებში.
- 14:30 – 15:00** **ტ. ჭეიშვილი-მოსკალენკო** (თბილისი), კონოტაცია, როგორც ინტერტექსტუალური მოვლენა.
- 15:00 – 15:30** **პ. ჰუსეინოვი** (მაჰაჩყალა), კავკასია და უძველესი თურქული (ბულგარული) დამწერლობა.
- 15:30 – 16:00** **რ. ზეჟალაშვილი** (თბილისი), თავაზიანობა, როგორც უნივერსალურ და ეროვნულ ფასეულობათა სისტემის ანარეკლი და მისი გამოსატვის ენობრივი საშუალებები ქართულში.
- 16:00 – 16:30** **ი. აბდულაევა** (მაჰაჩყალა), პოსესიურ ზმნათა სემანტიკურ-სინტაქსური თავისებურებანი ახვახურ ენაში.
- 16:30 – 17:00** **შ. გაბესკირია** (თბილისი), ხეთური და ხათური ენების მნიშვნელობის შესახებ ქართველური ონომასტიკისა და ქართული ენის ისტორიისთვის.

სექცია III (ისტორია)

- 09:30 დილის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **ა. განიჩი,**
მ. ლორთქიფანიძე
- 09:30 – 10:00** ა. თანქიევი (მაგასი), ძველი ინგუშური კულტურის შესახებ კავკასიურ ცივილიზაციაში.
- 10:00 – 10:30** ლ. მირიანაშვილი (თბილისი), ქართულ-სომხური კონფესიური ლიბერალიზმი შუა საუკუნეებში.
- 10:30 – 11:00** ტ. აიტბეროვი (მაჰაჩყალა), ქართველთა და ხუნძთა ურთიერთობების საკითხისათვის.
- 11:00 – 11:30** ჯ. მესხიძე (სანქტ-პეტერბურგი), იტალიური საგარეო პოლიტიკის კავკასიური მიმართულება: ევენტუალობა და რეალობა.
- 11:30 – 12:00** ა. მესხი (გორი), იბერიელები: კავკასია – ბრიტანეთი.
- 14:00 შუადღის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **ა. თანქიევი,**
ბ. შუშუნაშვილი
- 14:00 – 14:30** მ. ლორთქიფანიძე (თბილისი), მეფე გიორგი II-ის ვეჯინისა და კარის ციხეთათვის ბრძოლის ისტორიიდან.
- 14:30 – 15:00** ლ.-ფ. ჰანსენი (კოპენჰაგენი), ისტორიული ჩერქეზეთის კარტოგრაფიული რეპრეზენტაცია ინტერნეტში.
- 15:00 – 15:30** ე. ავალიანი (თბილისი), კავკასიური ძიებანი: ბრიტანელი მეცნიერის კავკასიური სასაზღვრო მიწის ისტორიული მიმოხილვა.
- 15:30 – 16:00** ნ. ახვლედიანი (ბათუმი), კერძო კოლექციაში დაცული რამდენიმე ოსმალური დოკუმენტური წყარო.
- 16:00 – 16:30** ნ. ქობოევი (მაგასი), სავაჭრო გზის მონაკვეთები ადრეული შუა საუკუნეების ინგუშეთში.

სექცია IV (არქეოლოგია, კულტუროლოგია, ხელოვნებათმცოდნეობა)

- 09:30 დილის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **თ. ახუნდოვი,**
ი. გაგოშიძე
- 09:30 – 10:00** გ. ყიფიანი (თბილისი), მცხეთის წარმოშობის საკითხისათვის.
- 10:00 – 10:30** მ. ფუთურიძე (თბილისი), სამხრეთ კავკასიის შუა ბრინჯაოს ხანის განვითარებული ეტაპისა და მიწურულის პალეოკულტურათა ქრონოლოგიურ-კულტურული ინტერპრეტაციის ცდა.
- 10:30 – 11:00** ნ. ქავთარია (თბილისი), ქართული და სომხური ხელნაწერი ოთხთაგების (IX-XIV სს.) გაფორმების მხატვრული ასპექტები: კამარები.
- 11:00 – 11:30** დ. გუნია (თბილისი), სატაძრო რელიეფური ფიგურული გამოსახულებები, მათი როლი და მხატვრული ხასიათი კავკასიის ხუროთმოძღვრულ სკოლათა კონტექსტში.

- 11:30 – 12:00 **ლ. ოსეფაშვილი** (თბილისი), „ჯვარი ვახისას“ ისტორიიდან ქართული და სომხური ისტორიული წყაროების მიხედვით.
- 14:00 **შუადღის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **მ. ფუთურიძე**
გ. ყიფიანი
- 14:00 – 14:30 **ი. ბერძენიშვილი** (თბილისი), ადრექრისტიანული სანათლაგები დასავლეთ საქართველოდან.
- 14:30 – 15:00 **თ. ახუნდოვი** (ბაქო), არქეოლოგიური კვლევები სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზერბაიჯანში (თალიშ-მუდანის რეგიონი).
- 15:00 – 15:30 **მ. მშვილდაძე** (თბილისი), ქრისტიანობის გავრცელება დასავლეთ საქართველოში (აჭარა).
- 15:30 – 16:00 **ნ. გობეჯიშვილი** (თბილისი), კოლხური და ყოპანური არქეოლოგიური კულტურების სიტულათა ტიპოლოგიური თავისებურებანი.
- 16:00 – 16:30 **ი. გაგოშიძე** (თბილისი), **ი. ბაბაევი** (ბაქო), **ფ. კნაუსი** (მიუნხენი), აქემენიდები კავკასიაში.

სექცია V (ეთნოლოგია)

- 09:30 **დილის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **გ. გოცირიძე**,
რ. სეფერბეკოვი
- 09:30 – 10:00 **ა. თადეოსიანი** (ერევანი), თავისუფალი არჩევანის პრობლემა სომხეთის საარჩევნო სისტემაში.
- 10:00 – 10:30 **მ. ქანთარია** (თბილისი), დროის გამოთვლის ხალხური წესები კავკასიელ ხალხებში.
- 10:30 – 11:00 **გ. ამირიანი** (ერევანი), ტრანსფორმაციის ზოგიერთი ასპექტი ხეზე კვეთის სომხურ ტრადიციულ ხელოვნებაში.
- 11:00 – 11:30 **ა. პოლოსიანი** (ერევანი), სომხური გრიგორიანული ეკლესიის ფუნქციის ტრანსფორმაცია რუსეთში მიგრირებულ სომეხთა ყოველდღიურ ცხოვრებაში.
- 11:30 – 12:00 **ს. ბახია-ოქრუაშვილი** (თბილისი), ოსური „ირადის“ საკითხისათვის.
- 12:00 – 12:30 **ნ. ანთელავა** (თბილისი), კავკასიური საქორწილო ანტაგონიზმის სოციალურ-რელიგიური საფუძვლები.
- 12:30 – 13:00 **მ. ხანგოშვილი** (თბილისი), ქალის როლი და ფენომენი ვაინახურ საზოგადოებაში.
- 14:00 **შუადღის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **ლ. სოლოვიოვა**,
მ. ქანთარია
- 14:00 – 14:30 **მ. შილაკაძე** (თბილისი), საერთო და ეთნოლოკალური თავისებურებანი კავკასიელთა ტრადიციულ ინსტრუმენტულ კულტურაში.
- 14:30 – 15:00 **ე. ბაროყოვი** (ნალჩიკი), ადიღელთა (ჩერქეზთა) სამხედრო ხელოვნების საკითხისათვის.

- 15:00 – 15:30 რ. სეფერბეკოვი (მაჰანყალა), ჩრდილოკავკასიური ეთნიკური ერთობის უზენაესი ღვთაების შესახებ.
- 15:30 – 16:00 ლ. გარსაევი, მ. გარსაევა (გროზნო), ჩეჩენთა ტრადიციული მხედრული აღჭურვილობა.
- 16:00 – 16:30 ლ. ბერიაშვილი (თბილისი), რელიქტები კავკასიის ხალხთა სამიწათმოქმედო კულტურაში.
- 16:30 – 17:00 მ. ხანგოშვილი-ბარგიშოვა (დერდემონდი, ბელგია), ვაინახური დიასპორები სირიასა და იორდანიაში.
- 17:00 – 17:30 მ. იბრაჰიმოვი (მაჰანყალა), დაღესტანი XX საუკუნეში: ეთნოდემოგრაფიული ისტორიის ეტაპები.
- 17:30 – 18:00 თ. შავლაევა (გროზნო), ზოგი უძველესი ტერმინის შესახებ ჩეჩნურ ენაში.

სექცია VI (ფოლკლორი, ლიტერატურა)

09:30 დილის სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: ლ. მინაშვილი,
ნ. ხაიბულაევა

- 09:30 – 10:00 ფ. უზდენოვა (ნალჩიკი), ხალხური ტრაგედიის თემა ყარაჩაულ-ბალყარულ პოეზიაში (კავკასიური მოტივები).
- 10:00 – 10:30 თ. გოგოლაძე (გორი), კავკასიის კულტურული სამყარო და ნიზამი განჯელის სიყვარულის ზნეობრივ-ესთეტიკური მოდელები.
- 10:30 – 11:00 თ. პაიჭაძე (თბილისი), საქართველოს მთიანეთი – XX საუკუნის მხატვრული აზროვნების სიმბოლური ბინარი.
- 11:00 – 11:30 მ. ხაჩემიზოვა, ე. შეუჯენი (მაიკოპი), ტემბოტ კერაშევის რომანი „ეული მხედარი“ – ადიღური ისტორიული პროზის განვითარების მნიშვნელოვანი ეტაპი.
- 11:30 – 12:00 მ. ფილინა (თბილისი), მათეუმ გრალეესკის „კავკასია“.

14:00 შუადღის სხდომა

სხდომის თავმჯდომარეები: თ. გოგოლაძე,
მ. ხაჩემიზოვა

- 14:00 – 14:30 ნ. ხაიბულაევა (მაჰანყალა), ჩერქეზი ქალის სახის მხატვრული კონცეფცია XIX ს-ის რუსულ პუბლიცისტურ ლიტერატურაში (ე. ზარინას მოთხრობის „ჩერქეზი ქალი ულიაშას“ მიხედვით).
- 14:30 – 15:00 თ. ჰაჯიმურადოვა (მაჰანყალა), „პოეტის პროზის“ ფენომენი არბენ ყარდაშის მოთხრობა „მწვემსი და არწივის“ მაგალითზე.
- 15:00 – 15:30 მ. ბაბაევა (ბაქო), სოციალურ-პოლიტიკურ პრობლემათა ასახვა ჰუსეინ ჯავიდის ისტორიულ ტრაგედიაში „შეიხი სინანი“.
- 15:30 – 16:00 რ. ფიფია (თბილისი), მარიამ ღვთისმშობლისადმი მიძღვნილი საგალობლები X საუკუნის ქართულ ჰიმნოგრაფიაში.

11 ნოემბერი, ხუთშაბათი

სექცია I (ენათმეცნიერება)

- 09:30 დილის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **ა. ხალიდოვი,**
რ. ფარეულიძე
- 09:30 – 10:00** **ბ. ქუთელია** (თბილისი), **A** და **B** სისტემები ქართველურ ენებში.
- 10:00 – 10:30** **გ. ასლანოვა** (ბაქო-თბილისი), აზერბაიჯანული ენის კონსონანტთა ადაპტაციისათვის ხინაღულურ ენაში.
- 10:30 – 11:00** **ბ. მაჭავარიანი** (თბილისი), კითხვითობის -მა და უარყოფითობის -მ- მორფემათა ისტორიისათვის აფხაზურში და მათი საერთო ამოსავლის კავშირი ქართული ენის ანალოგიურ კატეგორიებთან.
- 11:00 – 11:30** **ფ. მაჭმუდოვა** (მაჰაჩყალა), ყუმუხიზიმების მორფოლოგიური და დერივაციული შეთვისების თავისებურებანი ხუნძური ენის სალათაურ დიალექტში.
- 11:30 – 12:00** **რ. ლოლუა** (თბილისი), კლასოვან-პიროვანი უღვლილების სისტემის რეკონსტრუქციის საკითხისათვის უდიურ ენაში.
- 12:00 – 12:30** **თ. მახარობლიძე** (თბილისი), ინვერსია და ერგატივიზაციის პროცესი.
- 12:30 – 13:00** **ლ. ქურდიანი** (თბილისი), ძველი ეგვიპტური Tehenu და Japaqia-ს იდენტიფიკაციის საკითხისათვის.
- 14:00 შუადღის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **ზ. მაღავეა,**
ნ. ქუთელია
- 14:00 – 14:30** **ტ. სიხარულიძე** (ყარსი), **ლ. ავიძბა** (თბილისი), ანბანი და სეპარაცია.
- 14:30 – 15:00** **ა. ვაგაპოვი** (გროზნო), ჩეჩნური 'ამჟონ' „სწავლა“ – ოსური ამონენ „სწავლა“.
- 15:00 – 15:30** **ს. ომიადე** (თბილისი), ღირებულებითი პარადიგმა სოციალურ-კულტურული ანთროპოლოგიის თვალსაზრისით.
- 15:30 – 16:00** **ც. ბარამიძე** (თბილისი), საერთო ბასკურ-ქართველური ლექსიკიდან, I (ბასკ. ჩოჩ : ქართვ. ჭაჭ-ა).
- 16:00 – 16:30** **ა. აბრეგოვი** (მაიკოპი), დენდრონიმთა სტრუქტურულ-სიტყვაწარმოებითი და ნომინატიურ-მოტივაციური ტიპოლოგია სხვადასხვა სისტემის ენებში.
- 16:30 – 17:00** **ბ. კობახიძე** (გრანადა, ესპანეთი), ტარტესები ბიბლიის ეთნონიმიკაში.

სექცია II (ენათმეცნიერება)

- 09:30 დილის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **გ. შენგელია,**
ს. შინალიევა
- 09:30 – 10:00** ი. ჩანტლაძე (თბილისი), დიგლოსიის პრობლემა კოდორის ხეობის მოსახლეობის მეტყველებაში.
- 10:00 – 10:30** ი. ლანდერი (მოსკოვი), პოსესიური კონსტრუქციები დარგუული ენის ტანტის თქმაში: ტიპოლოგიური თვალსაზრისი.
- 10:30 – 11:00** ფ. აბდულმუსლიმოვა (მაჰაჩყალა), ხუნძური ენის ლოკატივის წარმოშობის საკითხისათვის.
- 11:00 – 11:30** ც. ბარამიძე (თბილისი), არეალური ლინგვისტიკის რამდენიმე საკითხი კავკასიის ენათა სინტაქსიდან.
- 11:30 – 12:00** ფ. განიევა (მაჰაჩყალა), ლეზგიური ენის გუთუშური დიალექტის ლექსიკური შედგენილობის შესახებ.
- 12:00 – 12:30** რ. გერსამია, მ. ლომია (თბილისი), ტაბუ ქართულ ეთნოკულტურაში „გველის“ ეთნოლინგვისტური ანალიზის საფუძველზე.
- 12:30 – 13:00** მ. ცისკარიშვილი (თელავი), წოვა-თუშური „დოკ“ და ქართული „გული“ ლექსემათა შემცველი ფრაზეოლოგიზმების შედარებითი ანალიზი.
- 14:00 შუადღის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **ნ. მაჭავარიანი,**
ჰ. ჰუსეინოვი
- 14:00 – 14:30** ს. შინალიევა (მაჰაჩყალა), თაბასარანული ენის ლექსიკური პოტენციალი ქრისტიანული დისკურსის ელიფსისში.
- 14:30 – 15:00** ქ. მარგიანი-სუბარი, ქ. მარგიანი-დადვანი (თბილისი), ევიდენციალიზმის კატეგორია სვანურ ენაში.
- 15:00 – 15:30** მ. ტაიროვა (მაჰაჩყალა), რუთულური ენის ბრუნვათა ფორმების ატრიბუტივიზაცია.
- 15:30 – 16:00** ზ. ოცომიევა-ტაჰიროვა (მაჰაჩყალა), ტოპონიმთა სემანტიკური მოდელები ხუნძურ ენაში.
- 16:00 – 16:30** ლ. აზმაიფარაშვილი (თბილისი), ხუნძური სიტყვაწარმოების დიალექტოლოგიური შესწავლის საკითხისათვის.
- 16:30 – 17:00** თ. ვაშაკიძე (თბილისი), იდიომთა ერთი სახეობისათვის ძველ ქართულში.
- 17:00 – 17:30** ნ. ბეპიევი (თბილისი), თანდებულთა ზოგიერთი ფუნქციონისათვის ქართულსა და ოსურში.

სექცია III (ისტორია)

- 09:30 დილის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **ს. აკიევა,**
ნ. ჯავახიშვილი
- 09:30 – 10:00 ს. მურთუხალიევი** (მაჰაჩყალა), დადესტნელთა იდენტურობა ტრანსფორმირებად მსოფლიოში.
- 10:00 – 10:30 თ. შინჯიაშვილი** (თბილისი), მიგრაციული პროცესები სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში (პოსტსაბჭოთა პერიოდი).
- 10:30 – 11:00 ი. დადაევი** (მაჰაჩყალა), სოციალური რეფორმები შამილის სახელმწიფოში.
- 11:00 – 11:30 ნ. ჩაფიძე** (თბილისი), სახალხო დიპლომატიის პრიორიტეტული მიმართულება – „მშვიდობიანი კავკასია“ და თანამედროვეობა.
- 11:30 – 12:00 ს. ზედელაშვილი** (თბილისი), ადათობრივი სამართალი და კავკასიის მთიელ ხალხთა კონსოლიდაციის პრობლემა (XIX ს.).
- 14:00 შუადღის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **ს. ზედელაშვილი,**
კ. უნუქვეი
- 14:00 – 14:30 ა. განიჩი** (მოსკოვი), არარეალიზებული პროექტები: ჩრდილოკავკასიური მუფტიატის ისტორიიდან.
- 14:30 – 15:00 ნ. ჯავახიშვილი** (თბილისი), პალილ-ბეგ მუსაიასული და საქართველო.
- 15:00 – 15:30 ს. აკიევა** (ნაღნიკი), ჩრდილოეთ კავკასიის დეპორტირებულ ხალხთა ადაპტაციის ფაქტორები სპეციალური დასახლებების ადგილებში XX საუკუნის 40-50-იან წლებში.
- 15:30 – 16:00 ნ. კაბიში** (მაჰაჩყალა), კასპის ზღვის გავლენა კავკასიის რეგიონის გეოპოლიტიკურ განვითარებაზე.
- 16:00 – 16:30 ზ. გუმაშვილი** (თელავი), თანამედროვე რუსეთ-ჩეჩნეთის ურთიერთობების ისტორია ფალსიფიკატორთა თვალთახედვით.
- 16:30 – 17:00 ე. ბატიაშვილი** (თბილისი), კავკასია ევრაზიულ ინტეგრაციულ პროცესებში

სექცია IV (არქეოლოგია, კულტუროლოგია, ხელოვნებათმცოდნეობა)

- 09:30 დილის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **გ. ლიჩელი,**
ი. ღამბაშიძე
- 09:30 – 10:00 კ. ფიცხელაური** (თბილისი), სახელმწიფოებრივი სტრუქტურის ჩამოყალიბების საფეხურები სამხრეთ კავკასიის ცენტრალურ ნაწილში.
- 10:00 – 10:30 რ. რამიშვილი** (თბილისი), სამხრეთ კავკასია ძვ. წ. VI-III საუკუნეებში არქეოლოგიური მასალების მიხედვით.
- 10:30 – 11:00 ქ. ლორთქიფანიძე, გ. ლორთქიფანიძე** (თბილისი), ჰუნები პიტიუნტში (IV ს.).
- 11:00 – 11:30 ზ. კვიციანი** (თბილისი), უძველესი ოქროს ფული კავკასიაში: კოლხური სტატერები.
- 11:30 – 12:00 გ. გრიგოლია** (თბილისი), ეგრის-ლაზიკის სამეფოსა და რომის იმპერიის საზღვარი II-IV საუკუნეებში.
- 12:00 – 12:30 ჯ. აფაქიძე** (თბილისი), ძველკოლხური კერამიკის ახალი ქრონოლოგია.
- 14:00 შუადღის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **ჯ. აფაქიძე,**
გ. ლორთქიფანიძე
- 14:00 – 14:30 ვ. ჯაფარიძე** (თბილისი), ახ. წ. I ათასწლეულის ჩრდილო-დასავლეთ კოლხეთის (აფხაზეთის) არქეოლოგიის ზოგი საკითხი.
- 14:30 – 15:00 მ. ბარამიძე** (თბილისი), კოლხურ სამაროვანთა ლოკალიზაციის ერთი ასპექტი.
- 15:00 – 15:30 ვ. ლიჩელი** (თბილისი), კულტურული ურთიერთობები ცენტრალურ ამიერკავკასიაში (გრაკლიანი გორა).
- 15:30 – 16:00 ი. ღამბაშიძე** (თბილისი), ოქრო საქართველოში.
- 16:00 – 16:30 გ. მინდიაშვილი** (თბილისი), სიახლეები ადრებრინჯაოს ხანის გულაბერტყას ნამოსახლარიდან.

სექცია V (ეთნოლოგია)

- 09:30 დილის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **ლ. ბერიაშვილი,**
მ. უნაროყვა
- 09:30 – 10:00 ლ. სოლოვიოვა** (მოსკოვი), ქალი ჩრდილო კავკასიის ხალხთა საოჯახო და საზოგადოებრივ ყოფაში: ტრადიცია და თანამედროვე იდეოლოგიის ფორმირება.
- 10:00 – 10:30 გ. გოცირიძე** (თბილისი), კავკასიის ხალხთა ტრადიციული კულტურული ურთიერთობების ეთნოსოციალური ასპექტები (ყონალობის ინსტიტუტი).
- 10:30 – 11:00 ს. ნათაევი** (გროზნო), ჩეჩენთა ნათესაობის სისტემის საკითხისათვის.
- 11:00 – 11:30 ფ. ალიევა** (მაჰაჩყალა), ქალის უფლებრივი მდგომარეობა რევოლუციამდელ დაღესტანში.
- 11:30 – 12:00 მ. ბეტროზოვა** (ნაღჩიკი), ადიღელთა რელიგიური რწმენა-წარმოდგენები.
- 12:00 – 12:30 გ. ვარდუმანი, კ. თოხატანი** (ერევანი), უძველესი სომხური და კავკასიური მითოლოგიური პარალელები.
- 12:30 – 13:00 ჰ. კრაგი** (კოპენჰაგენი), დაკვირვებანი ემიგრაციაში მყოფ ჩეჩენთა იდენტობაზე.
- 14:00 შუადღის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **გ. ამირანი,**
მ. შილაკაძე
- 14:00 – 14:30 ბ. კუჩმეზოვი** (ნაღჩიკი), არქაული ნიშნები ბალყარელთა ტრადიციულ მესაქონლეობაში.
- 14:30 – 15:00 ნ. მინდაძე** (თბილისი), დაავადებათა პრევენციის ტრადიციული საშუალებები საქართველოსა და ჩრდილო კავკასიაში.
- 15:00 – 15:30 ნ. კუბოვი** (მაიკოპი), ქალის როლი ეთნიკური კულტურის რეპროდუქციაში.
- 15:30 – 16:00 მ. უნაროყვა** (მაიკოპი), ლითონი, როგორც ადიღელთა კულტურის სისტემაწარმომქმნელი ფაქტორი.
- 16:00 – 16:30 ნ. ხარჩილავა** (ბათუმი), ხელოვნური ნათესაობა, როგორც ქორწინების ამკრძალავი პირობა (გალის რაიონის ეთნოგრაფიული მასალების მიხედვით).
- 16:30 – 17:00 მ. მაჰომედოვი** (ყიზლარი), ჩვეულებითი სამართლის, როგორც სამართლებრივი მოვლენის შესწავლის პრობლემები (კავკასიის სამართლის ისტორიიდან).
- 17:00 – 17:30 ნ. მგელაძე, თ. ტუნაძე** (ბათუმი), ოსმალური გავლენები XIX საუკუნის სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს მემორიალურ კულტურაში.

სექცია VI (ლიტერატურა, ფოლკლორი)

- 09:30 დილის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **ხ. ამინოვა, თ. ქურდოვანიძე**
- 09:30 – 10:00** **თ. ქაზუმოვი** (ბაქო-თბილისი), სამგლოვიარო პოეზიის უძველესი ტრადიციები ქართულ, კავკასიის ალბანურ და აზერბაიჯანულ ლიტერატურაში.
- 10:00 – 10:30** **ე. ვარდოშვილი** (თბილისი), *მორაღობის* კავკასიური ინსტიტუტი აკაკი წერეთლის ცხოვრებასა და შემოქმედებაში.
- 10:30 – 11:00** **ქ. სიხარულიძე** (თბილისი), კარდაკარ სიარულის რიტუალი კავკასიაში.
- 11:00 – 11:30** **მ. პაშტოვა (მიჟაევა)** (მაიკოპი), შემგროვებელი და ინფორმატორი ადიღური ფოლკლორის კონტექსტის ტიპების აქტუალიზაცია.
- 11:30 – 12:00** **რ. უნარყოვა, რ. დაუროვა** (მაიკოპი), თურქეთის ადიღელთა ფოლკლორი: ჟანრობრივი ციკლები, ყოფითი სპეციფიკა.
- 14:00 შუადღის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **მ. პაშტოვა (მიჟაევა), ქ. სიხარულიძე**
- 14:00 – 14:30** **ხ. ამინოვა** (მაჰანყალა), ლაკური მისამღერი ლექსის ინტონაციური გაფორმება.
- 14:30 – 15:00** **თ. ქურდოვანიძე** (თბილისი), საზღაპრო სიუჟეტი (სამეფო ძაღლი) ქართულ-ჩრდილოკავკასიურ ტრადიციაში.
- 15:00 – 15:30** **ე. გოგიაშვილი** (თბილისი), მორალური ღირებულებები ვაინახურ ზღაპრებში.
- 15:30 – 16:00** **ნ. პოპიაშვილი** (თბილისი), მიჯაჭვული გმირის სახე კავკასიურ ფოლკლორში.
- 16:00 – 16:30** **ხ. მამისიმედიშვილი** (თბილისი), ნართების ჰუმბრისი.

12 ნოემბერი, პარასკევი**სექცია I (ენათმეცნიერება)**

- 09:30 დილის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **თ. ვაშაკიძე,**
ს. პატივევი
- 09:30 – 10:00 ფ. საილოვა** (მაჰაჩყალა), ბოთლიხური ენის ნაწილაკთა სემანტიკური დახასიათება.
- 10:00 – 10:30 მ. ჩუხუა** (თბილისი), ამოსავალ სისინ-შიშინა სიბილანტთა რეფლექსაციისათვის იბერიულ-კავკასიურ ენებში.
- 10:30 – 11:00 ე. დანიელიანი** (ერევანი), სომხეთის მაღალმთიანი რეგიონისა და კავკასიის აღმნიშვნელ ტერმინთა ანალიზი.
- 11:00 – 11:30 უ. ჰასანოვა** (მაჰაჩყალა), სომატური სახელწოდებები ხაი-დაყურსა და დარგუულში.
- 11:30 – 12:00 რ. აბაშია** (თბილისი), სოციალურ ტერმინთა რეკონსტრუქციისათვის ქართველურ ფუძე-ენაში.
- 12:00 – 12:30 ნ. ციხიშვილი** (თბილისი), II ხოლმეობითი და შერეული კავშირებითი საშუალებების ქართულში.

სექცია II (ენათმეცნიერება)

- 09:30 დილის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **ა. ვაგაპოვი,**
ს. ოშიაძე
- 09:30 – 10:00 მ. მაჰამედოვა** (მაჰაჩყალა), ტექსტის წარმოქმნის მასკულიზურ და ფემინურ სტილთა თავისებურებანი (ლექს-გიური ენის ლექსიკური მასალის მიხედვით).
- 10:00 – 10:30 რ. ფარეულიძე** (თბილისი), ლოკატიურ ბრუნვათა სისტემა ჩუჩურ ენის ქისტურ დიალექტში.
- 10:30 – 11:00 ნ. არდოტელი** (თბილისი), ერგატიული ბრუნვის ნიშანთა გენეზისისათვის დადგენილ ტერმინებს.
- 11:00 – 11:30 რ. პატარიძე** (თბილისი), ქართული დამწერლობის ქრისტიანობამდელი და ადრექრისტიანული ხანის უძველესი ძეგლები.
- 11:30 – 12:00 ნ. რუხაძე** (თბილისი), ზოგი ლექსემის წარმომავლობისათვის უდიურ ენაში.
- 12:00 – 12:30 ე. ქურთიშვილი** (თბილისი), დარგუული ენის ლოკატიურ ბრუნვათა ფორმანტების გენეზისისათვის.

სექცია III (ისტორია)

- 09:30 დილის სხდომა**
სხდომის თავმჯდომარეები: **ე. ავალიანი,**
ტ. აიტბეროვი
- 09:30 – 10:00 ე. მამედოვი** (ბაქო-თბილისი), სასანიდთა დინასტიის სარირში გამეფების შესახებ.
- 10:00 – 10:30 ქ. ქუთათელაძე** (თბილისი), ქართველთა „გასომეხების“ საკითხისათვის XIX-XX საუკუნეთა მიჯნის ქართული პერიოდიკის მიხედვით.

- 10:30 – 11:00 მ. მუსაევი (ყიზლარი), გერმანელთა მდგომარეობის ზოგადიერი ასპექტი დაღესტანში XX საუკუნის 20-იან წლებში.
- 11:00 – 11:30 შ. ჰაფიზოვი (მაჰანყალა), ქალაქ ზაქათალისა და მისი მოსახლეობის ფორმირება.
- 11:30 – 12:00 მ. აბდულაევი (ყიზლარი), მთიანი დაღესტნის „თავისუფალ თემთა“ ლაშქრობითი სისტემა.
- 12:00 – 12:30 გ. კუტალაძე, გ. ჟუჟუნაშვილი (თბილისი), სამხრეთ კავკასიის გეოპოლიტიკა – საუკუნის ანალოგიები (წერილი მეორე).

სექცია IV (არქეოლოგია, კულტუროლოგია, ხელოვნებათმცოდნეობა)

- 09:30 დილის სხდომა
სხდომის თავმჯდომარეები: გ. მინდიაშვილი,
კ. ფიცხელაური
- 09:30 – 10:00 დ. ახვლედიანი (თბილისი), კოლხეთისა და პონტოს სამეფოს ურთიერთობის საკითხისათვის.
- 10:00 – 10:30 გ. ნარსიძე, მ. წოწელია (თბილისი), ირანისა და საქართველოს სასანიან მეფეთ მეფეთა რეგალიები წებელდის ბარელიეფზე.
- 10:30 – 11:00 გ. ნარიმანიშვილი (თბილისი), სამხრეთ კავკასიის ციკლოპური ნამოსახლარები.
- 11:00 – 11:30 ნ. შანშაშვილი (თბილისი), ძველ აღმოსავლურ წყაროებში მოხსენიებული მარ-დუ ხალხის იდენტიფიკაციისათვის.
- 11:30 – 12:00 გ. ათაევი (მაჰანყალა), ჩრდილო და ცენტრალური დაღესტნის ადრეული და შუა ბრინჯაოს ხანის ეპოქათა კულტურის განვითარების მემკვიდრეობისა და ინოვაციათა შესახებ.

საკონფერენციო დარბაზი, II სართული

- 14:00 პლენარული სხდომა
სხდომის თავმჯდომარეები: ც. ბარამიძე,
ჯ. კვიციანი
- 14:00 – 14:30 ლ. ბითაძე (თბილისი), კავკასიონის ტიპის გენეზისი ანთროპოლოგიური მონაცემების მიხედვით.
- 14:30 – 15:00 ც. ბარამიძე, მ. ქურდიანი (თბილისი), იბერიულ-კავკასიური ენობრივი ერთობის დიალექტური დიფერენციაცია (resp. ისტორიულ-ენობრივ ჯგუფთა ფორმირება).
- 15:00 – 15:30 ჯ. კვიციანი (თბილისი), მემკვიდრეობის პრობლემა კავკასიურ ცივილიზაციაში.
- 15:30 – 16:00 კ. უნუჟევი, მ. ბეტროზოვა (ნალჩიკი), რელიგია კავკასიური ცივილიზაციის სისტემაში.

სექციების მუშაობის შეჯამება

კონგრესის დახურვა

Congress working schedule

09:30 – 13:00	Morning session
13:00 – 14:00	Lunch break
14:00 – 16:30	Afternoon session
16:30 – 17:00	Discussion

	Time limit
Report	20 minutes
Dispute	10 minutes

8 November, Monday

Receiving the guests (TSU, 2nd building, 1st floor)

---

9 November, Tuesday

09:30 – 12:00   **Registration** (TSU, 2nd b., 2nd floor, Conference Hall)

12:15 –   Opening of the congress
TSU Acting Rector **A. Kvitashvili**

Opening speech – Chair of the Congress
Prof. **Ts. Baramidze**

G r e e t i n g s:

D. Shashkin – Minister of Education and Science of Georgia

A. Abregov – Chair of General Linguistics at Adyghe State University (Maikop)

Kh. Taov – Pro-rector of Kh. Berbekov State University of Kabardo-Balkar
(Nalchik)

A. Khalidov – Chair of Russian Language at Chechen State University (Grozny)

A. Tankiev – Chair of Philosophy at Ingush State University, Head of Ingush
Complex Scientific Research Laboratory of South Scientific
Centre of the Russian Academy of Sciences (Magas)

M. A. Magomedov – Head of the Department of Grammatical Studies at H.
Tsadasa Institute of Language, Literature and Art of Daghestan
Scientific Centre of the Russian Academy of Sciences
(Mahachkala)

T. Akhundov – Institute of Archaeology and Ethnography of the Azerbaijan
National Academy of Sciences (Baku)

A. Ludden – Vestfall Vilhelm University (Miunster)

A. Tadevosyan – Institute of History, Archaeology and Ethnography of the
Armenian National Academy (Yerevan)

L. Soloviova – Caucasian Department of the Institute of Ethnology and
Anthropology of the Russian Academy of Sciences (Moscow)

H. Krag – Copenhagen University, Department of Cross-Cultural and Regional
Studies (Copenhagen)

L. Ezugbaia – Director of Arn. Chikobava Institute of Linguistics (Tbilisi)

V. Shengelia – Head of the Mountainous Iberian-Caucasian Languages at Arn.
Chikobava Institute of Linguistics (Tbilisi)

M. Kurdiani – Head of the Department of General Linguistics at Arn. Chikobava
Institute of Linguistics (Tbilisi)

14:00 Plenary session

Chairs of the session: **Ts. Baramidze**
Kh. Taov

- 14:00 – 14:30** **M. Kurdiani** (Tbilisi), The First Settlements of the Ibero-Caucasians according to Language Data
- 14:30 – 15:00** **J. Fairbanks** (Cedar-Rapids, Iowa, USA), Value of Tradition: Etiquette, Ethics and Authority in the Adyghes
- 15:00 – 15:30** **A. Ludden** (Munster), Adolf Dirr and Caucasus
- 15:30 – 16:00** **M. A. Magomedov** (Mahachkala), On the problems of Functioning of the Small Languages of Daghestan
- 16:00 – 16:30** **L. Minashvili** (Tbilisi), The idea of unity of Caucasian peoples in Ilia Chavchavadze's creative work
- 16:30 – 17:00** **I. Gagoshidze** (Tbilisi), Archaeology and the Basque-Kartvelian problem

---

Arn. Chikobava Institute of Linguistics, 8 Ingorokva str.
10 November, Wednesday
Section I (Linguistics)
09:30 Morning session

 Chairs of the session: **M. Chukhua**
P. Saidova

- 09:30 – 10:00** **A. Khalidov** (Grozny), On the understimation of the role of word formation in Chechen and other Caucasian languages
- 10:00 – 10:30** **I. Tatishvili** (Tbilisi), Toward the origin of one Khetian formula
- 10:30 – 11:00** **L. Geguchadze** (Tbilisi), On complex constructions with *tumca* (*however*) conjunction in Georgian
- 11:00 – 11:30** **S. Temirbulatova** (Mahachkala), Functioning peculiarities of inclusive and exclusive forms in the Dargwa dialects
- 11:30 – 12:00** **L. Pachulia** (Tbilisi), On the so-called "abundant" *da* (*and*) conjunction in the Kartvelian languages
- 12:00 – 12:30** **V. Shengelia** (Tbilisi), Consonant complexes in the Common Abkhaz-Circassian language

14:00 Afternoon session

 Chairs of the session: **I. Chantladze**
A. Ludden

- 14:00 – 14:30** **L. Abuladze** (Münster), Robert Bleichshteyner and Georgia
- 14:30 – 15:00** **I. Chachanidze** (Kutaisi), Language situations in Caucasus: socio-linguistic and geo-linguistic aspects
- 15:00 – 15:30** **Z. Mallaeva** (Mahachkala), Forms of morphological optative in Avar
- 15:30 – 16:00** **E. Giunashvili** (Tbilisi), On the study of Sassanian theophoric names in Georgian sources
- 16:00 – 16:30** **R. Ramazanova, R. Akhmadova** (Grozny), Arabic borrowings in Chechen
- 16:30 – 17:00** **B. Bersirov** (Maikop), Adyghian-Abkhaz-Ubykh lexical parallels
- 17:00 – 17:30** **K. Gadilia** (Moscow), Definiteness and indefiniteness in the languages of Caucasus: Areal or typological phenomenon?

Section II (Linguistics)
09:30 Morning session

 Chairs of the session: **A. Abregov**
M. Kurdiani

- 09:30 – 10:00** **Kh. Taov, E. Maremukova** (Nalchik), The system of sibilants in the dialects of the Kabardian-Circassian language
- 10:00 – 10:30** **E. Kavtaradze** (Tbilisi), From Mari Brosse's kartvelological activities

- 10:30 – 11:00** **I. Kapanadze** (Tbilisi), Conception of animate and inanimate in Russian and Iberian-Caucasian languages
- 11:00 – 11:30** **S. Patiev** (Magas), Towards the issue of hypotaxis in Ingush
- 11:30 – 12:00** **M. Bagomedov** (Mahachkala), Towards the ethnolinguistic analysis of comonyms of poly-ethnic region
- 12:00 – 12:30** **Z. Haydarova** (Mahachkala), Concept of “clothes” as reflecting the idea about the appearance of a person in the languages of different structure
- 12:30 – 13:00** **K. Lerner** (Jerusalim), Hypothesis of language “motion”

14:00 **Afternoon session**

Chairs of the session: **M. A. Magomedov**
T. Sikharulidze

- 14:00 – 14:30** **Z. Kikvidze** (Kutaisi), Some postulates for studying covert gender in genderless languages
- 14:30 – 15:00** **T. Cheishvili-Moskalenko** (Tbilisi), Connotation as intertextual phenomenon
- 15:00 – 15:30** **H.-R Guseinov** (Mahachkala), Caucasus and ancient Turkish (Bulgarian) written language
- 15:30 – 16:00** **R. Zekalashvili** (Tbilisi), Politness as reflection of universal and national values’ system and its language expressing means in Georgian
- 16:00 – 16:30** **I. Abdulaeva** (Mahachkala), Semantic-syntactic peculiarities of possessive verbs in Akhvakh
- 16:30 – 17:00** **Sh. Gabeskiria** (Tbilisi), On the essence of Khetian and Khatian languages for the history of Kartvelian onomastics and Georgian language

Section III (History)

09:30 **Morning session**

Chairs of the session: **A. Ganich**
M. Lordkipanidze

- 09:30 – 10:00** **A. Tankiev** (Magas), On the ancient Ingush culture in Caucasian civilization
- 10:00 – 10:30** **L. Mirianashvili** (Tbilisi), Georgian-Armenian confessional liberalism in the Middle Ages
- 10:30 – 11:00** **T. Aytberov** (Mahachkala), Towards the problem of relations between Georgians and Dagestani Avars
- 11:00 – 11:30** **J. Meshkhidze** (St.-Petersburg), Caucasian line of Italian foreign policy: eventuality and reality
- 11:30 – 12:00** **A. Meskhi** (Gori), Iberians: Caucasus – Britain

14:00 **Afternoon session**

Chairs of the session: **A. Tankiev**
G. Zhuzhunashvili

- 14:00 – 14:30 **M. Lordkipanidze** (Tbilisi), From the history fighting of King Giorgi II for Vejini and Kari Towers
- 14:30 – 15:00 **L. Hansen** (Copenhagen), Cartographical representation of historical Circassia on the internet
- 15:00 – 15:30 **E. Avaliani** (Tbilisi), “The Caucasian exploration”: A British scholar's historical review on the Caucasian borderland
- 15:30 – 16:00 **N. Akhvlediani** (Batumi), Some Ottoman documental sources preserved in private collection
- 16:00 – 16:30 **N. Kodzoev** (Magas), Trade road in Ingush of the early Middle Ages

Section IV (Archaeology, Culturology, Study of Art)

09:30 Morning session

Chairs of the session: **T. Akhundov**
I. Gagoshidze

- 09:30 – 10:00 **G. Qipiani** (Tbilisi), Towards the issue of founding of Mtskheta
- 10:00 – 10:30 **M. Puturidze** (Tbilisi), An attempt of chronological-cultural interpretation of South Caucasian Palaeocultures of the developed and final stage of the Middle Bronze Age
- 10:30 – 11:00 **N. Kavtaria** (Tbilisi), Artistic aspects of Georgian and Armenian Gospel decoration (9th -14th cc.): The Canon Tables
- 11:00 – 11:30 **D. Gunia** (Tbilisi), Relief figures, their role and structure in the context of Caucasian architectural schools
- 11:30 – 12:00 **L. Osepashvili** (Tbilisi), From the history of “Cross of Vine” in the view of Georgian and Armenian historical sources

14:00 Afternoon session

Chairs of the session: **M. Puturidze**
G. Qipiani

- 14:00 – 14:30 **I. Berdzenishvili** (Tbilisi), Early Christian Baptisteries from West Georgia
- 14:30 – 15:00 **T. Akhundov** (Baku), Studies in south-east Azerbaijan (Talysh-Mugan region)
- 15:00 – 15:30 **M. Mshvildadze** (Tbilisi), Spreading of Christianity in West Georgia (Adjara)
- 15:30 – 16:00 **N. Gobejishvili** (Tbilisi), Typological characteristic of situlas from Colchian and Koban archaeological cultures
- 16:00 – 16:30 **I. Gagoshidze** (Tbilisi), **I. Babaev** (Baku), **F. Knauss** (Munich), The Accemendians in the Caucasus

Section V (Ethnology)

09:30 Morning session

Chairs of the session: **G. Gotsiridze**
R. Seferbekov

- 09:30 – 10:00** **A. Tadevosyan** (Yerevan), Freedom of choice in Armenia: some anthropological aspects
- 10:00 – 10:30** **M. Kantaria** (Tbilisi), Folklore rules of time calculating in the Caucasian peoples
- 10:30 – 11:00** **V. Amiryan** (Yerevan), Some aspects of traditional wood carving art's transformation in Armenia
- 11:00 – 11:30** **A. Poghosyan** (Yerevan), Transformation of Armenian Gregorian Church's function in everyday life of Armenian migrants in Russia
- 11:30 – 12:00** **S. Bakhia-Okruashvili** (Tbilisi), Towards the issue of Ossetian "Iradi"
- 12:00 – 12:30** **N. Antelava** (Tbilisi), Socio-religious foundations of Caucasian wedding antagonism
- 12:30 – 13:00** **M. Khangoshvili** (Tbilisi), A woman's role and phenomenon in Vainakh society

14:00 Afternoon session

Chairs of the session: **M. Kantaria**
L. Solovieva

- 14:00 – 14:30** **M. Shilakadze** (Tbilisi), Common and ethno-local peculiarities in Caucasians' traditional instrumental culture
- 14:30 – 15:00** **E. Barokov** (Nalchik), Towards the issue of military culture of Adyghians (Circassians)
- 15:00 – 15:30** **R. Seferbekov** (Mahachkala), On the supreme deity of the North-Caucasian ethnic group
- 15:30 – 16:00** **L. Garsaev, M. Garsaeva** (Grozny), The Chechens' traditional military arms
- 16:00 – 16:30** **L. Beriashvili** (Tbilisi), Relicts in the Caucasian peoples' agriculture
- 16:30 – 17:00** **M. Khangoshvili-Bargishova** (Derdemond, Belgium), Vainakh Diasporas in Syria and Iordany
- 17:00 – 17:30** **M. Ibragimov** (Mahachkala), Dagestan in the 20th century: The periods of ethno-demographic history
- 17:30 – 18:00** **T. Shavlaeva** (Grozny), On some old terms in Chechen

---

Section VI (Folklore, Literature)

09:30 Morning session

Chairs of the session: **N. Khaybulaeva**
L. Minashvili

- 09:30 – 10:00** **F. Uzdanova** (Nalchik), The theme of national tragedy in Karachai-Balkarian poetry (Caucasian motives)
- 10:00 – 10:30** **T. Gogoladze** (Gori), Cultural world of Caucasus and aesthetic model of Nizami Ganjeli's love
- 10:30 – 11:00** **T. Paitchadze** (Tbilisi), Highland of Georgia – symbolic binnar of artistic thinking of the 20th century
- 11:00 – 11:30** **M. Khachemizova, E. Sheujen** (Maikop), Tembot Kerashev's novel "Lonely horseman" - considerable stage in the development of Adyghian historical prose
- 11:30 – 12:00** **M. Filina** (Tbilisi), Matheosh Gralevski's "Caucasus"

14:00 Afternoon session

Chairs of the session: **T. Gogoladze**
M. Khachemizova

- 14:00 – 14:30** **N. Khaybulaeva** (Mahachkala), The art concept of a Circassian woman's image in the Russian publicistic literature of the 19th century (according to E. Zarina's story "A Circassian woman Ulyasha")
- 14:30 – 15:00** **T. Gadjimuradova** (Mahachkala), The phenomenon of "prose of the poet" on the example of Arben Kardash's "A shepherd and an eagle"
- 15:00 – 15:30** **M. Babaeva** (Baku), The reflection of social-political problems in the historical tragedy "Sheikh Sanan" by Huseyn Javid
- 15:30 – 16:00** **R. Pipia** (Tbilisi), Hymns dedicated to Virgin Mary in the hymnography of the 10th century

11 November, Thursday**Section I (Linguistics)****09:30 Morning session**

Chairs of the session: **A. Khalidov,**
R. Pareulidze

- 09:30 – 10:00** **N. Kutelia** (Tbilisi), **A** and **B** systems in the Kartvelian languages
- 10:00 – 10:30** **E. Aslanova** (Baku-Tbilisi), Towards the adaptation of Azerbaijani consonants in Khinalugh
- 10:30 – 11:00** **N. Machavariani** (Tbilisi), Towards the history of interrogative *-ma* and negative *-m-* morphemes in Abkhaz and the connection of their common origin with Georgian analogous categories
- 11:00 – 11:30** **P. Makhmudova** (Mahachkala), Features of morphological and derivational development of Cumikhisms in the Salatavian dialect of Avar
- 11:30 – 12:00** **R. Lolua** (Tbilisi), Towards the issue of reconstruction of conjugative system with class-person in Udi
- 12:00 – 12:30** **T. Makharoblidze** (Tbilisi), Process of inversion and ergativization
- 12:30 – 13:00** **L. Kurdiani** (Tbilisi), Towards the issue of identification of Old Egyptian **Teçenu and Japaqia**

14:00 Afternoon session

Chairs of the session: **N. Kutelia**
Z. Mallaeva

- 14:00 – 14:30** **T. Sikharulidze** (Qarsi), **L. Avidzba** (Tbilisi), Alphabet and separation
- 14:30 – 15:00** **A. Vagapov** (Grozny), Chechen *am won* “to teach” – Ossetian *amonən* “to teach”
- 15:00 – 15:30** **S. Omiadze** (Tbilisi), Valuable paradygm from socio-cultural anthropologic viewpoint
- 15:30 – 16:00** **Ts. Baramidze** (Tbilisi), From common Basque-Kartvelian vocabulary, I (Basq. *čoç* : Kartv. *čač-a*)
- 16:00 – 16:30** **A. Abregov** (Maikop), Structural-wordbuilding and nominative-motivative typology of dendronyms in languages with different systems
- 16:30 – 17:00** **N. Kobakhidze** (Granada, Spain), Tartesses in the ethnonymics of the Bible

Section II (Linguistics)

09:30 Morning session

Chairs of the session: **V. Shengelia**
S. Shikhalieva

- 09:30 – 10:00** **I. Chantladze** (Tbilisi), The problem of diglossia in the speech of the Upper Kodori Gorge population
- 10:00 – 10:30** **Y. Lander** (Moscow), A typological view on Tanti Dargwa adnominal possessives
- 10:30 – 11:00** **P. Abdulmuslimova** (Mahachkala), On the issue of origin of locative in Avar
- 11:00 – 11:30** **Ts. Baramidze** (Tbilisi), Some issues of areal linguistics from the syntax of the Caucasian languages
- 11:30 – 12:00** **F. Ganieva** (Mahachkala), On the vocabulary of the Gutum dialect of Lezgian
- 12:00 – 12:30** **R. Gersamia, M. Lomia** (Tbilisi), An ethno-linguistic analysis of *gveli* ‘snake’: an example of Taboo in Georgian ethno-culture
- 12:30 – 13:00** **M. Tsiskarishvili** (Telavi), Comparative analysis of the phraseologisms containing the Tsowa-Tushian *dok* and Georgian *guli* “heart” lexemes

14:00 Afternoon session

Chairs of the session: **H. Guseinov**
N. Machavariani

- 14:00 – 14:30** **S. Shikhalieva** (Mahachkala), Lexical potential of the Tabassaran language in the ellipsis of the Christian discourse
- 14:30 – 15:00** **K. Margiani-Subari, K. Margiani-Dadvani** (Tbilisi), Category of evidencialism in Svan
- 15:00 – 15:30** **M. Tairova** (Mahachkala), Atributivization of case forms in Rutul
- 15:30 – 16:00** **Z. Otsomieva-Tagirova** (Mahachkala), Semantic models of toponyms in Avar
- 16:00 – 16:30** **L. Azmaiparashvili** (Tbilisi), Towards the issue of dialectological study of Avar word-building
- 16:30 – 17:00** **T. Vashakidze** (Tbilisi), Towards one kind of idioms in Old Georgian
- 17:00 – 17:30** **N. Bepiev** (Tbilisi), Towards some functions of proverbs in the Georgian and Ossetian languages

Section III (History)

09:30 Morning session

Chairs of the session: **S. Akieva**
N. Javakhishvili

- 09:30 – 10:00** **S. Murtuzaliev** (Mahachkala), Identity of the Dagestanians in the transforming world
- 10:00 – 10:30** **T. Shinjiashvili** (Tbilisi), Migrating processes in the South Caucasus countries (the post soviet period)
- 10:30 – 11:00** **I. Dadaev** (Mahachkala), Social reforms in Shamil's state
- 11:00 – 11:30** **N. Chapidze** (Tbilisi), Priority direction of people's diplomacy – "Peaceful Caucasus" and present-day
- 11:30 – 12:00** **S. Zedelashvili** (Tbilisi), Adat justice and the problem of consolidation of the mountainous peoples of the Caucasus (19th c.)

14:00 Afternoon session

Chairs of the session: **K. Unezhev**
S. Zedelashvili

- 14:00 – 14:30** **A. Ganich** (Moscow), Non-realized projects: from the history of North-Caucasian Muphtiat
- 14:30 – 15:00** **N. Javakhishvili** (Tbilisi), Halil-Beg Musaiasuli and Georgia
- 15:00 – 15:30** **S. Akieva** (Nalchik), The factors of adaptation of the deported peoples of the Northern Caucasus in the place of "special settlements" in 1940s-1950s
- 15:30 – 16:00** **N. Kabysh** (Mahachkala), Influence of the Caspian sea on geopolitical development of the Caucasian region
- 16:00 – 16:30** **Z. Gumashvili** (Telavi), History of Modern Russian-Chechen relations from the viewpoint of falsifiers
- 16:30 – 17:00** **E. Batiashvili** (Tbilisi), Caucasus in Eurasian integrative processes

Section IV (Archaeology, Culturology, Study of Art)

09:30 Morning session

Chairs of the session: **I. Ghambashidze**
V. Lichel

- 09:30 – 10:00** **K. Pitskhelauri** (Tbilisi), Formulating stages of state structure in the central part of South Caucasus
- 10:00 – 10:30** **R. Ramishvili** (Tbilisi), South Caucasus in the 6th-3rd cc. B.C. according to archaeological material
- 10:30 – 11:00** **K. Lortkipanidze, G. Lortkipanidze** (Tbilisi), The Huns in Pitiunt (4th c.)

- 11:00 – 11:30** **Z. Kvitsiani** (Tbilisi), The ancient golden coins in Caucasus: “Colchian staters”
11:30 – 12:00 **G. Grigolia** (Tbilisi), The political border of the Egris-Lazica Kingdom and Roman Empire in the 2nd-4th cc.
12:00 – 12:30 **J. Apakidze** (Tbilisi), New chronology of ancient Colchian ceramics

14:00 Afternoon session

Chairs of the session: **J. Apakidze**
G. Lordkipanidze

- 14:00 – 14:30** **V. Japaridze** (Tbilisi), Some issues of archaeology of North-West Colchis (Abkhazia) in I Millenium, A. C.
14:30 – 15:00 **M. Baramidze** (Tbilisi), One aspect of localization of Colchian Samarovans
15:00 – 15:30 **V. Licheli** (Tbilisi), Cultural relations in central Transcaucasia
15:30 – 16:00 **I. Ghambashidze** (Tbilisi), Gold in Georgia
16:00 – 16:30 **G. Mindiashvili** (Tbilisi), Novelties from Gudabertqa former settlement of early Bronze Age

Section V (Ethnology)

09:30 Morning session

Chairs of the session: **L. Beriashvili**
M. Unarokova

- 09:30 – 10:00** **L. Solovieva** (Moscow), A woman in family and social everyday life among the North Caucasus peoples: traditions and shaping of modern ideology
10:00 – 10:30 **G. Gotsiridze** (Tbilisi), Ethnosocial aspects of traditional cultural relations of the Caucasus peoples (Qonaghob Institute)
10:30 – 11:00 **S. Nataev** (Grozny), Towards the issue of the Chechens relations
11:00 – 11:30 **P. Alieva** (Mahachkala), Legal status of a woman in pre-revolutionary Dagestan
11:30 – 12:00 **M. Betrozova** (Nalchik), Religious beliefs of Adyghe
12:00 – 12:30 **G. Vardumyan, K. Tokhatyan** (Yerevan), Ancient Armenian and Caucasian mythological parallels
12:30 – 13:00 **H. Krag** (Copenhagen), Observations on Chechen identity in exile

14:00 Afternoon session

Chairs of the session: **V. Amiryan**
M. Shilakadze

- 14:00 – 14:30** **B. Kuchmezov** (Nalchik), Archaic features of cattle-breeding in the Balqarians
14:30 – 15:00 **N. Mindadze** (Tbilisi), Folk traditional means of disease prevention in Georgia and North Caucasus

- 15:00 – 15:30 **N. Kubov** (Maikop), Role of a woman in the reproduction of ethnicity
- 15:30 – 16:00 **M. Unarokova** (Maikop), Metal as the backbone factor of the Adyghes' ethnic culture
- 16:00 – 16:30 **N. Kharchilava** (Batumi), Artificial relations as prohibiting condition for marriage (according to ethnographic data of Gali region)
- 16:30 – 17:00 **M. Magomedov** (Qizlar), Problems of studying of law as a justice phenomenon (from the history of Caucasian justice)
- 17:00 – 17:30 **N. Mgeladze, T. Tunadze** (Batumi), Ottoman influences on the memorial culture of South-West Georgia of the 19th c.

Section VI (Literature, Folklore)

09:30 Morning session

Chairs of the session: **Kh. Aminova**
T. Kurdovanidze

- 09:30 – 10:00 **O. Kazumov** (Baku-Tbilisi), Old traditions of funeral poetry in Georgian, Caucasian Albanian and Azerbaijanian literature
- 10:00 – 10:30 **E. Vardoshvili** (Tbilisi), Caucasian institute of *mordu* "nursing" in Akaki Tsereteli's life and works
- 10:30 – 11:00 **K. Sikharulidze** (Tbilisi), Ritual of walking from door to door in Caucasus
- 11:00 – 11:30 **M. Pashtova (Mizhaeva)** (Maikop), Collector and informant-actualization of types of Adyghian folklore context
- 11:30 – 12:00 **R. Unarokova, R. Daurova** (Maikop), Folklore of Adyghes of Turkey: genre cycles and specificity of its existence

14:00 Afternoon session

Chairs of the session: **M. Pashtova (Mizhaeva)**
K. Sikharulidze

- 14:00 – 14:30 **Kh. Aminova** (Mahachkala), Intonational registration of melodious Lak verse
- 14:30 – 15:00 **T. Kurdovanidze** (Tbilisi), A fairy-tail context (Royal dog) in Georgian-North Caucasian tradition
- 15:00 – 15:30 **E. Gogiashvili** (Tbilisi), Moral values in Vainakh fairy-tails
- 15:30 – 16:00 **N. Popiashvili** (Tbilisi), Image of a chained hero in Caucasian folklore
- 16:00 – 16:30 **Kh. Mamisimedishvili** (Tbilisi), The Narts' hubris

12 November, Friday**Section I (Linguistics)****09:30 Morning session**

Chairs of the session: **S. Patiev**
T. Vashakidze

- 09:30 – 10:00** **P. Saidova** (Mahachkala), Semantic characterization of the Botlikh participles
- 10:00 – 10:30** **M. Chukhua** (Tbilisi), Toward the reflexation of initial hissing-hushing sibilants in the Iberian-Caucasian languages
- 10:30 – 11:00** **E. Danielyan** (Yerevan), Analysis of the terms denoting a highland region of Armenia and Caucasus
- 11:00 – 11:30** **U. Gasanova** (Mahachkala), Somatic names in the Khaidak and Dargwa languages
- 11:30 – 12:00** **R. Abashia** (Tbilisi), Towards the reconstruction of social terms in the Kartvelian parent language
- 12:00 – 12:30** **N. Tsikhishvili** (Tbilisi), Imperfect II and mixed conjunctive in middle Georgian

Section II (Linguistics)**09:30 Morning session**

Chairs of the session: **S. Omiadze**
A. Vagapov

- 09:30 – 10:00** **M. Magamedova** (Mahachkala), Features of masculine and feminine styles (on the material of Lezgian language vocabulary)
- 10:00 – 10:30** **R. Pareulidze** (Tbilisi), System of locative cases in the Kist dialect of Chechen
- 10:30 – 11:00** **N. Ardoteli** (Tbilisi), Towards the genesis of ergative case markers in the Daghestanian languages
- 11:00 – 11:30** **R. Pataridze** (Tbilisi), Ancient texts of the Georgian writing of pre-Christian and early Christian period
- 11:30 – 12:00** **N. Rukhadze** (Tbilisi), Toward the origin of some lexemes in Udi
- 12:00 – 12:30** **E. Kurtishvili** (Tbilisi), Towards the genesis of locative case formants in Dargwa

Section III (History)

09:30 Morning session

Chairs of the session: **E. Avaliani**
T. Aytberov

- 09:30 – 10:00** **E. Mamedov** (Baku-Tbilisi), On reigning of the Sassans dynasty in Sarir
- 10:00 – 10:30** **K. Kutateladze** (Tbilisi), Towards the issue of “armenization” of the Georgians according to Georgian periodics of the 19th-20th cc.
- 10:30 – 11:00** **M. Musaev** (Qizlar), Some aspects of position of Germans in Dagestan in the 20s of XX c.
- 11:00 – 11:30** **Sh. Khapizov** (Mahachkala), Formation of the town Zakatala and its population
- 11:30 – 12:00** **M. Abdulaev** (Qizlar), Running system of “free” society of mountainous Dagestan
- 12:00 – 12:30** **G. Kutaladze, G. Zhuzhunashvili** (Tbilisi), Geopolitics of South Caucasus – century's analogies (the second essay)

Section IV (Archaeology, Culturology, Study of Art)

09:30 Morning session

Chairs of the session: **G. Mindiashvili**
K. Pitshelauri

- 09:30 – 10:00** **D. Akhvlediani** (Tbilisi), Towards the issue of interrelation of the Colchis and Ponto kingdom
- 10:00 – 10:30** **G. Narsidze, M. Tsotselia** (Tbilisi), Regalies of the Sassanian King of Kings of Iran and Georgia on the Tsebelda barelief
- 10:30 – 11:00** **G. Narimanishvili** (Tbilisi), Cyclopic former settlements of South Caucasus
- 11:00 – 11:30** **N. Shanshashvili** (Tbilisi), Towards the identification of the **mar-du** people mentioned in the old oriental sources
- 11:30 – 12:00** **G. Ataev** (Mahachkala), On the legacy and innovations of cultural development of early and middle Bronze Ages of North and Central Daghestan

Conference Hall, (2nd floor)

14:00 Plenary session

Chairs of the session: **Ts. Baramidze**
J. Kvitsiani

- 14:00 – 14:30** **L. Bitadze** (Tbilisi), Genesis of Caucasian type according to anthropological data
- 14:30 – 15:00** **Ts. Baramidze, M. Kurdiani** (Tbilisi), Dialectal differentiation of the Iberian-Caucasian language unity (resp. formation of historical-language groups)
- 15:00 – 15:30** **J. Kvitsiani** (Tbilisi), Problem of legacy in Caucasian civilization
- 15:30 – 16:00** **K. Unezhev, M. Betrozova** (Nalchik), Religion in the system of Caucasian civilization

Final session

План работы конгресса

09:30 – 13:00	Утреннее заседание
13:00 – 14:00	Перерыв
14:00 – 16:30	Дневное заседание
16:30 – 17:00	Дискуссия

Регламент

доклад	20 минут
дискуссия	10 минут

8 ноября, понедельник

Приём гостей (ТГУ, II корп., I этаж)

9 ноября, вторник

09:30 – 12:00   Регистрация (ТГУ, II корпус, II этаж, конференц-зал)

12:15   Открытие конгресса
и. о. ректора ТГУ **А. Квиташвили**

Вступительное слово – председатель конгресса
проф. **Ц. Барамидзе**

Пр и в е т с т в и я

- Д. Шашкин** – министр науки и образования Грузии
А. Н. Абрегов – заведующий кафедрой общей лингвистики Адыгейского государственного университета (Майкоп)
Х. Т. Таов – проректор Кабардино-Балкарского государственного университета им. Х. М. Бербекова (Нальчик)
А. И. Халидов – заведующий кафедрой русского языка Чеченского государственного университета (Грозный)
А. Х. Танкиев – заведующий кафедрой философии Ингушского государственного университета, руководитель Ингушской комплексной научно-исследовательской лаборатории Южного научного центра Российской Академии наук (Магас)
М. А. Магомедов – заведующий отделом грамматических исследований Института языка, литературы и искусства им. Г. Цадасы Дагестанского научного центра Российской Академии наук (Махачкала)
Т. И. Ахундов – Институт археологии и этнографии Национальной Академии наук Азербайджана (Баку)
А. Лудден – Вестфальский университет им. Вильгельма (Мюнстер)
А. Тадевосян – Институт истории, археологии и этнографии Академии наук Армении (Ереван)
Л. Т. Соловьева – Институт этнологии и антропологии Российской Академии наук, отдел Кавказа (Москва)
Х. Краг – Копенгагенский университет, отдел межкультурных и региональных исследований (Копенгаген)
Л. Эзугбаиа – директор Института языкознания им. Арн. Чикобава (Тбилиси)
В. Шенгелиа – заведующий отделом горских иберийско-кавказских языков Института языкознания им. Арн. Чикобава (Тбилиси)
М. Курдиани – заведующий отделом общего языкознания Института языкознания им. Арн. Чикобава (Тбилиси)

-
- 14:00** **Пленарное заседание**
Председатели заседания: **Ц. Барамидзе,**
Х. Т. Таов
- 14:00 – 14:30** **М. Курдиани** (Тбилиси), Прародина иберо-кавказцев по данным языка.
- 14:30 – 15:00** **Дж. Фэйрбенкс** (Седар-Рапидс, Айова, США), Ценность традиции: этикет, этика и авторитет среди адыгов.
- 15:00 – 15:30** **А. Лудден** (Мюнстер), Адольф Дирр и Кавказ.
- 15:30 – 16:00** **М. А. Магомедов** (Махачкала), Проблемы функционирования языков малочисленных народов Дагестана (андо-цезские языки).
- 16:00 – 16:30** **Л. Минашвили** (Тбилиси), Идея единства народов Кавказа в художественном творчестве Ильи Чавчавадзе.
- 16:30 – 17:00** **И. Гагошидзе** (Тбилиси), Археология и баскско-картвельская проблема.

Институт языкознания им. Арн. Чикобава, Ингороква 8**10 ноября, среда****Секция I (языкознание)****09:30 Утреннее заседание**

Председатели заседания: **П. А. Саидова,**
М. Чухуа

- 09:30 – 10:00** **А. И. Халидов** (Грозный), О недооценке роли словопроизводства в чеченском и других кавказских языках.
- 10:00 – 10:30** **И. Татишвили** (Тбилиси), К вопросу происхождения одной хеттской формулы.
- 10:30 – 11:00** **Л. Гегучадзе** (Тбилиси), О сложных конструкциях с союзом *tutsa* в грузинском языке
- 11:00 – 11:30** **С. М. Темирбулатова** (Махачкала), Особенности функционирования форм инклюзива и эксклюзива в даргинских диалектах.
- 11:30 – 12:00** **Л. Пачулиа** (Тбилиси), О так называемом «лишнем» союзе *da* («и») в картвельских языках.
- 12:00 – 12:30** **В. Шенгелиа** (Тбилиси), Комплексы согласных в общеабхазско-черкесском языке

14:00 Дневное заседание

Председатели заседания: **А. Лудден,**
И. Чантладзе

- 14:00 – 14:30** **Л. Абуладзе** (Мюнстер), Роберт Блейхштейнер и Грузия.
- 14:30 – 15:00** **И. Чачанидзе** (Кутаиси), Языковая ситуация на Кавказе: социолонгвистические и геолонгвистические аспекты.
- 15:00 – 15:30** **З. М. Маллаева** (Махачкала), Формы морфологического оптатива аварского языка.
- 15:30 – 16:00** **Е. Гиунашвили** (Тбилиси), К исследованию сасанидских теофорных имен в грузинских источниках.
- 16:00 – 16:30** **Р. Т. Рамазанова, Р. С. Ахмадова** (Грозный), Арабские заимствования в чеченском языке.
- 16:30 – 17:00** **Б. М. Берсиров** (Майкоп), Адыго-абхазо-убыхские лексические параллели.
- 17:00 – 17:30** **К. Гадилия** (Москва), Определенность и неопределенность в языках Кавказа: ареальный или типологический феномен?

Секция II (языкознание)**09:30 Утреннее заседание**

Председатели заседания: **А. Н. Абрегов,**
М. Курдиани

- 09:30 – 10:00** **Х. Т. Таов, Э. В. Маремукова** (Нальчик), Система сибилантов в диалектах и говорах кабардино-черкесского языка.
- 10:00 – 10:30** **Э. Кавтарадзе** (Тбилиси), Из грузиноведческой деятельности Мари Броссе.
- 10:30 – 11:00** **И. Капанадзе** (Тбилиси), Понятие одушевленности – неодушевленности в русском и иберийско-кавказских языках.
- 11:00 – 11:30** **С. У. Патиев** (Магас), К вопросу гипотаксиса в ингушском языке.
- 11:30 – 12:00** **М. Р. Багомедов** (Махачкала), К этнолингвистическому анализу комонимов полиэтнического региона.
- 12:00 – 12:30** **З. Р. Гайдарова** (Махачкала), Концепт «одежда» как отражение представления о внешности человека в разносистемных языках.
- 12:30 – 13:00** **К. Лернер** (Иерусалим), Гипотеза о «языковом движении».

14:00 Дневное заседание

Председатели заседания: **М. А. Магомедов**
Т. Сихарулидзе

- 14:00 – 14:30** **З. Киквидзе** (Кутаиси), Несколько постулатов изучения скрытого рода в языках не имеющих грамматического рода.
- 14:30 – 15:00** **Т. Чеишвили-Москаленко** (Тбилиси), Коннотация как интертекстуальное явление.
- 15:00 – 15:30** **Г.-Р. А.-К. Гусейнов** (Махачкала), Кавказ и древнейшая тюркская (булгарская) письменность.
- 15:30 – 16:00** **Р. Зекалшвили** (Тбилиси), Языковые средства выражения вежливости в грузинском языке.
- 16:00 – 16:30** **И. А. Абдулаева** (Махачкала), Семантико-синтаксические особенности посессивных глаголов в ахвахском языке.
- 16:30 – 17:00** **Ш. Габескириа** (Тбилиси), О значении хеттского и хаттского языков для изучения картвельской ономастики и истории грузинского языка.

Секция III (история)**09:30 Утреннее заседание**

Председатели заседания: **А. А. Ганич,**
М. Лордкипанидзе

- 09:30 – 10:00** **А. Х. Танкиев** (Магас), О древней ингушской культуре в кавказской цивилизации.
- 10:00 – 10:30** **Л. Мирианашвили** (Тбилиси), Грузинско-армянский конфессиональный либерализм в средние века.
- 10:30 – 11:00** **Т. М. Айтберов** (Махачкала), К вопросу взаимоотношения грузин и дагестанских аварцев.
- 11:00 – 11:30** **Дж. Месхидзе** (Санкт-Петербург), Кавказское направление внешней политики Италии: эвентуальность и реальность.
- 11:30 – 12:00** **А. Месхи** (Гори), Иберийцы: Кавказ – Британия.

14:00 Дневное заседание

Председатели заседания: **Г. Жужунашвили,**
А. Х. Танкиев

- 14:00 – 14:30** **М. Лордкипанидзе** (Тбилиси), Из истории Сражения Царя Георгия II за взятие крепостей Веджини и Кари.
- 14:30 – 15:00** **Л.-Ф. Хансен** (Копенгаген), Картографическая репрезентация исторической Черкессии в интернете.
- 15:00 – 15:30** **Э. Авалиани** (Тбилиси), Кавказские разыскания: исторический обзор британским ученым пограничных (сопределенных) земель Кавказа.
- 15:30–16:00** **Н. Ахвледиани** (Батуми), Несколько оттоманских документальных источников из частных коллекций.
- 16:00 – 16:30** **Н. Д. Кодзоев** (Магас), Участки торговых путей раннего средневековья на территории Ингушетии.

Секция IV (археология, культурология, искусствоведение)**09:30 Утреннее заседание**

Председатели заседания: **Т. Ахундов,**
И. Гагошидзе

09:30 – 10:00 **Г. Кипиани** (Тбилиси), К вопросу возникновения Мцхеты.

10:00 – 10:30 **М. Путуридзе** (Тбилиси), Опыт хронологическо-культурной интерпретации палеокультур Южного Кавказа развитого этапа и конца эпохи средней бронзы.

10:30 – 11:00 **Н. Кавтариа** (Тбилиси), Художественные аспекты оформления грузинских и армянских рукописных четвероглав (IX-XI вв.): каноны.

11:00 – 11:30 **Д. Гуниа** (Тбилиси), Храмовые рельефные фигурные изображения, их роль и художественный характер в контексте кавказских архитектурных школ.

11:30 – 12:00 **Л. Осепашвили** (Тбилиси), Из истории «Креста из виноградной лозы» по грузинским и армянским историческим источникам.

14:00 Дневное заседание

Председатели заседания: **Г. Кипиани,**
М. Путуридзе

14:00 – 14:30 **И. Бердзенишвили** (Тбилиси), Раннехристианские крещальни (баптистерии) из Западной Грузии.

14:30 – 15:00 **Т. И. Ахундов** (Баку), Исследования в Юго-Восточном Азербайджане (Галыш-Муганский регион).

15:00 – 15:30 **М. Мшвилдадзе** (Тбилиси), Раннее христианство в Аджарии (по археологическим материалам).

15:30 – 16:00 **Н. Гобеджишвили** (Тбилиси), Типологические особенности ситул колхидской и кубанской археологических культур.

16:00 – 16:30 **И. Гагошидзе** (Тбилиси), **И. Бабаев** (Баку), **Ф. Кнауц** (Мюнхен), Ахемениды на Кавказе.

Секция V (этнология)**09:30 Утреннее заседание**

Председатели заседания: **Г. Гоциридзе,
Р. И. Сефербеков**

- 09:30 – 10:00** **А. Тадевосян** (Ереван), Проблема свободы в выборной системе Армении: некоторые антропологические аспекты.
- 10:00 – 10:30** **М. Кантария** (Тбилиси), Исчисление времени у кавказских народов.
- 10:30 – 11:00** **В. Амирян** (Ереван), Некоторые аспекты трансформации в искусстве традиционной резьбы по дереву в Армении.
- 11:00 – 11:30** **А. Погосян** (Ереван), Трансформация функции Армянской Григорянской Церкви в повседневной жизни армянских мигрантов в России.
- 11:30 – 12:00** **С. Бахиа-Окруашивили** (Тбилиси), К вопросу осетинского калыма.
- 12:00 – 12:30** **Н. Антелава** (Тбилиси), Социально-религиозные основы кавказского свадебного антагонизма.
- 12:30 – 13:00** **М. Хангошвили** (Тбилиси), Роль и феномен женщины в вайнахском обществе.

14:00 Дневное заседание

Председатели заседания: **М. Кантария,
Л. Т. Соловьева**

- 14:00 – 14:30** **М. Шилакадзе** (Тбилиси), Общекавказские и этнолокальные особенности в традиционной инструментальной культуре.
- 14:30 – 15:00** **Э. А. Бароков** (Нальчик), К вопросу военной культуры адыгов (черкесов).
- 15:00 – 15:30** **Р. И. Сефербеков** (Махачкала), О верховном божестве северокавказской этнической общности.
- 15:30 – 16:00** **Л. М. Гарсаев, М. И. Гарсаева** (Грозный), Традиционное воинское снаряжение чеченцев.
- 16:00 – 16:30** **Л. Бериашвили** (Тбилиси), Реликты в культуре земледелия Кавказа
- 16:30 – 17:00** **М. Хангошвили-Баргишова** (Дердемонд, Бельгия), Вайнахские диаспоры в Сирии и Иордании.
- 17:00 – 17:30** **М. Р.-А. Ибрагимов** (Махачкала), Дагестан в XX в.: этапы этнодемографической истории.
- 17:30 – 18:00** **Т. М. Шавлаева** (Грозный), О некоторых древних терминах в чеченском языке.

Секция VI (фольклор, литература)**09:30 Утреннее заседание**

Председатели заседания: **Л. Минашвили,**
Н. М. Хайбулаева

- 09:30 – 10:00** **Ф. Т. Узденова** (Нальчик), Тема народной трагедии в карачаевско-балкарской поэзии (кавказские мотивы).
- 10:00 – 10:30** **Т. Гоголадзе** (Гори), Кавказский культурный мир и нравственно-эстетическая модель любви Низами Гянджеви.
- 10:30 – 11:00** **Т. Пайчадзе** (Тбилиси), Горная Грузия – символический бинар художественного мышления XX века.
- 11:00 – 11:30** **М. Н. Хачемизова, Э. Д. Шеуджен** (Майкоп), Роман Тембота Керашева «Одинокий всадник» – значительная веха в развитии адыгской исторической прозы.
- 11:30 – 12:00** **М. Филина** (Тбилиси), "Кавказ" Матеуша Гралевского.

14:00 Дневное заседание

Председатели заседания: **Т. Гоголадзе,**
М. Н. Хачемизова

- 14:00 – 14:30** **Н. М. Хайбулаева** (Махачкала), Художественная концепция образа черкешенки в русской публицистической литературе XIX века (по материалам рассказа Е. Зариной «Черкешенка Уляша»).
- 14:30 – 15:00** **Т. Э. Гаджимурадова** (Махачкала), Феномен «проза-поэта» на примере повести Арбена Кардаша «Пастух и Орёл».
- 15:00 – 15:30** **М. Р. Бабаева** (Баку), Отражение социально-политических проблем в исторической трагедии «Шейх Санан» Гусейна Джавида.
- 15:30 – 16:00** **Р. Пипиа** (Тбилиси), Песнопения посвященные Богоматери в грузинской гимнографии X века.

11 ноября, четверг**Секция I (языкознание)****09:30 Утреннее заседание**

Председатели заседания: **А. И. Халидов,**
Р. Парцулидзе

- 09:30 – 10:00** **Н. Кутелиа** (Тбилиси), Системы А и В в картвельских языках.
- 10:00 – 10:30** **Э. Асланова** (Баку-Тбилиси), К вопросу адаптации консонантов азербайджанского языка в хиналугском языке.
- 10:30 – 11:00** **Н. Мачавариани** (Тбилиси), К истории вопросительной **-та** и отрицательной **-т-** морфем в абхазском и связь их общего исходного архетипа с аналогичными категориями грузинского языка.
- 11:00 – 11:30** **П. М. Махмудова** (Махачкала), Особенности морфологического и деривационного освоения кумыкизов салатавским диалектом аварского языка.
- 11:30 – 12:00** **Р. Лолуа** (Тбилиси), К вопросу реконструкции системы классно-личного спряжения в удийском языке.
- 12:00 – 12:30** **Т. Махароблидзе** (Тбилиси), Инверсия и процесс эргативизации.
- 12:30 – 13:00** **Л. Курдиани** (Тбилиси), К вопросу идентификации древнеегипетских топонимов Tehenu и Jaraqia.

14:00 Дневное заседание

Председатели заседания: **Н. Кутелиа,**
З. М. Маллаева

- 14:00 – 14:30** **Т. Сихарулидзе** (Карс), **Л. Авидзба** (Тбилиси), Алфавит и сепарация.
- 14:30 – 15:00** **А. Д. Вагапов** (Грозный), Чечен. ‘амуон «учить» – осет. амонуп «учить».
- 15:00 – 15:30** **С. Омиадзе** (Тбилиси), Ценностная парадигма с точки зрения социально-культурной антропологии.
- 15:30 – 16:00** **Ц. Барамидзе** (Тбилиси), Из общей баскско-картвельской лексики . I. (баск. *šoç* – груз. *ჭაჭ* .b).
- 16:00 – 16:30** **А. Н. Абрегов** (Майкоп), Структурно-словообразовательная и номинативно-мотивационная типология дендронимов в разнотипных языках.
- 16:30 – 17:00** **Н. Кобахидзе** (Гранада), Тартессы в библейской этнонимике.

Секция II (языкознание)

- 09:30** Утреннее заседание
Председатели заседания: **В. Шенгелиа,**
С. Шихалиева
- 09:30 – 10:00** **И. Чантладзе** (Тбилиси), Проблема диглоссии в речи смешанного населения Верхнего Кодори.
- 10:00 – 10:30** **Ю. А. Ландер** (Москва), Тантынские даргинские примененные поссессивные конструкции: типологический взгляд.
- 10:30 – 11:00** **П. М. Абдулмуслимова** (Махачкала), К вопросу о происхождении локатива аварского языка.
- 11:00 – 11:30** **Ц. Барамидзе** (Тбилиси), Несколько вопросов ареальной лингвистики из синтаксиса кавказских языков.
- 11:30 – 12:00** **Ф. А. Ганиева** (Махачкала), О лексическом составе гутумского диалекта лезгинского языка.
- 12:00 – 12:30** **Р. Герсамиа, М. Ломиа** (Тбилиси), Табу в грузинской этнокультуре на основе этнолингвистического анализа слова gveli «змея».
- 12:30 – 13:00** **М. Цискаришвили** (Телави), Сравнительный анализ фразеологизмов содержащих лексемы бацб. doḡ и груз. guli «сердце».
- 14:00** Дневное заседание
Председатели заседания: **Г.-Р. А.-К. Гусейнов,**
Н. Мачавариани
- 14:00 – 14:30** **С. Х. Шихалиева** (Махачкала), Лексический потенциал табасаранского языка в эллипсисе христианского дискурса.
- 14:30 – 15:00** **К. Маргиани-Субари, К. Маргиани-Дадвани** (Тбилиси), Категория эвиденциализма в сванском языке.
- 15:00 – 15:30** **М. О. Таирова** (Махачкала), Атрибутивизация падежных форм рутульского языка.
- 15:30 – 16:00** **З. М. Оцомиева-Тагирова** (Махачкала), Семантические модели топонимов в аварском языке.
- 16:00 – 16:30** **Л. Азмайпарашвили** (Тбилиси), К некоторым вопросам диалектологического изучения аварского словообразования.
- 16:30 – 17:00** **Т. Вашакидзе** (Тбилиси), К вопросу одного типа идиом в древнегрузинском.
- 17:00 – 17:30** **Н. Бепниева** (Тбилиси), К некоторым функциям послелогов в грузинском и осетинском языках.

Секция III (история)**09:30 Утреннее заседание**

Председатели заседания: **С. И. Аккиева,**
Н. Джавахишвили

- 09:30 – 10:00** **С. И. Муртузалиев** (Махачкала), Идентичность дагестанцев в трансформирующемся мире.
- 10:00 – 10:30** **Т. Шинджишвили** (Тбилиси), Миграционные процессы в странах Южного Кавказа (постсоветский период).
- 10:30 – 11:00** **Ю. У. Дадаев** (Махачкала), Социальные реформы в государстве Шамиля.
- 11:00 – 11:30** **Н. Чапидзе** (Тбилиси), Приоритетные направления народной дипломатии на фоне научного изучения проблемы «Мирного Кавказа».
- 11:30 – 12:00** **С. Зеделашвили** (Тбилиси), Обычное право и проблема консолидации горских народов Кавказа (XIX в.).

14:00 Дневное заседание

Председатели заседания: **С. Зеделашвили,**
К. Х. Унежев

- 14:00 – 14:30** **А. А. Ганич** (Москва), Нереализованные проекты: из истории северокавказского муфтията.
- 14:30 – 15:00** **Н. Джавахишвили** (Тбилиси), Халил-Бек Мусаясул и Грузия.
- 15:00 – 15:30** **С. И. Аккиева** (Нальчик), Факторы адаптации депортированных народов Северного Кавказа в местах спецпоселений в 40-50-ые годы XX века.
- 15:30 – 16:00** **Н. Ф. Кабыш** (Махачкала), Влияние Каспийского моря на геополитическое развитие кавказского региона.
- 16:00 – 16:30** **З. Гумашвили** (Телави), Современные российско-чеченские взаимоотношения через призму фальсификаторов истории.
- 16:30 – 17:00** **Е. Батишвили** (Тбилиси), Кавказ в евразийских интеграционных процессах.

Секция IV (археология, культурология, искусствоведение)

- 09:30 Утреннее заседание**
Председатели заседания: **И. Гамбашидзе,**
В. Личели
- 09:30 – 10:00 К. Пицхелаури** (Тбилиси), Ступени формирования государственной структуры в центральной части Южного Кавказа.
- 10:00 – 10:30 Р. Рамишвили** (Тбилиси), Южный Кавказ в VI-III веках до н. э. по данным археологических материалов.
- 10:30 – 11:00 К. Лорткипанидзе, Г. Лорткипанидзе** (Тбилиси), Гунны в Пителинте (IV в.).
- 11:00 – 11:30 З. Квициани** (Тбилиси), Древнейшие золотые монеты на Кавказе: «колхские статеры».
- 11:30 – 12:00 Г. Григолиа** (Тбилиси), Граница между Эгриси-Лазским царством и Римской империей в II-IV вв.
- 12:00 – 12:30 Дж. Апакидзе** (Тбилиси), Новая хронология древне-колхидской керамики.
- 14:00 Дневное заседание**
Председатели заседания: **Дж. Апакидзе,**
Г. Лорткипанидзе
- 14:00 – 14:30 В. Джапаридзе** (Тбилиси), Некоторые вопросы археологии Северо-Западной Колхиды (Абхазии) I тысячелетия н. э.
- 14:30 – 15:00 М. Барамидзе** (Тбилиси), Один аспект локализации колхских погребений.
- 15:00 – 15:30 В. Личели** (Тбилиси), Культурные взаимоотношения в центральной части Южного Кавказа.
- 15:30 – 16:00 И. Гамбашидзе** (Тбилиси), Золото в Грузии.
- 16:00 – 16:30 Г. Миндиашвили** (Тбилиси), Новые данные из селища эпохи ранней бронзы Гудабертка.

Секция V (этнология)

09:30 Утреннее заседание
Председатели заседания: **Л. Бериашвили,**
М. Ю. Унарокова

- 09:30 – 10:00** **Л. Т. Соловьева** (Москва), Женщина в семейном и общественном быту народов Северного Кавказа: традиции и формирование современной идеологии.
- 10:00 – 10:30** **Г. Гоциридзе** (Тбилиси), Этносоциальные аспекты традиционных культурных взаимоотношений народов Кавказа (институт куначества).
- 10:30 – 11:00** **С. А. Натаев** (Грозный), К вопросу о системе родства у чеченцев.
- 11:00 – 11:30** **П. Ш. Алиева** (Махачкала), Правовое положение женщины в дореволюционном Дагестане.
- 11:30 – 12:00** **М. А. Бегрозова** (Нальчик), Религиозные верования адыгов.
- 12:00 – 12:30** **Г. Вардумян, К. Тохатян** (Ереван), Древнейшие армянские и кавказские мифологические параллели.
- 12:30 – 13:00** **Х. Краг** (Копенгаген), Наблюдения чеченской идентичности в эмиграции.

14:00 Дневное заседание
Председатели заседания: **В. Амирян,**
М. Шилакадзе

- 14:00 – 14:30** **Б. Кучмезов** (Нальчик), Архаические черты традиционного скотоводства у балкарцев.
- 14:30 – 15:00** **Н. Миндадзе** (Тбилиси), Традиционные способы превенции заболеваний в Грузии и на Северном Кавказе.
- 15:00 – 15:30** **Н. Ч. Кубов** (Майкоп), Роль женщины в репродукции этнической культуры.
- 15:30 – 16:00** **М. Ю. Унарокова** (Майкоп), Металл как системообразующий фактор этнической культуры адыгов.
- 16:00 – 16:30** **Н. Харчилава** (Батуми), Искусственное родство как средство свадебного запрета.
- 16:30 – 17:00** **М. Асх. Магомедов** (Кизляр), Проблемы изучения обычного права как правового явления (история права Кавказа).
- 17:00 – 17:30** **Н. Мгеладзе, Т. Тунадзе** (Батуми), Османское влияние в мемориальной культуре Юго-западной Грузии конца XIX века.

Секция VI (литература, фольклор)

- 09:30 Утреннее заседание**
Председатели заседания: **Х. И. Аминова,**
Т. Курдованидзе
- 09:30 – 10:00** **О. Казумов** (Баку-Тбилиси), Древнейшие традиции поэзии скорби в грузинской, кавказско-албанской и азербайджанской литературе (типологические параллели).
- 10:00 – 10:30** **Э. Вардошвили** (Тбилиси), Кавказский институт аталычества в жизни и творчестве Акакия Церетели.
- 10:30 – 11:00** **К. Сихарулидзе** (Тбилиси), Обряд хождения по-дворам на Кавказе.
- 11:00 – 11:30** **М. М. Паштова (Мижаева)** (Майкоп), Собиратель и информант: актуализация типов адыгского фольклорного контекста.
- 11:30 – 12:00** **Р. Б. Унарокова, Р. С. Даурова** (Майкоп), Фольклор адыгов Турции: жанровые циклы, специфика бытования.
- 14:00 Дневное заседание**
Председатели заседания: **М. М. Паштова (Мижаева),**
К. Сихарулидзе
- 14:00 – 14:30** **Х. М. Аминова** (Махачкала), Интонационное оформление напевного лакского стиха.
- 14:30 – 15:00** **Т. Курдованидзе** (Тбилиси), Сказочный сюжет «Царская собака» в грузино-северокавказской традиции.
- 15:00 – 15:30** **Е. Гогиашвили** (Тбилиси), Моральные ценности в вайнахских сказках.
- 15:30 – 16:00** **Н. Попиашвили** (Тбилиси), Образ прикованного героя в кавказском фольклоре.
- 16:00 – 16:30** **Х. Мамисимедишвили** (Тбилиси), Нартский губрис.

12 ноября, пятница**Секция I (языкознание)****09:30 Утреннее заседание**

Председатели заседания: **Т. Вашакидзе,**
С. У. Патиев

- 09:30 – 10:00** **П. А. Саидова** (Махачкала), Семантическая характеристика частиц ботлихского языка.
- 10:00 – 10:30** **М. Чухуа** (Тбилиси), К рефлексии свистяще-шипящих сибилантов в иберийско-кавказских языках.
- 10:30 – 11:00** **Э. Даниэлян** (Ереван), Анализ терминов обозначающих высокогорный регион Армении и Кавказа.
- 11:00 – 11:30** **У. У. Гасанова** (Махачкала), Соматические названия в хайдакском и даргинском языках.
- 11:30 – 12:00** **Р. Абашиа** (Тбилиси), К реконструкции социальных терминов в картвельском языке-основе.
- 12:00 – 12:30** **Н. Цихишвили** (Тбилиси), II многократный и смешанный сослагательный в среднегрузинском.

Секция II (языкознание)**09:30 Утреннее заседание**

Председатели заседания: **А. Д. Вагапов,**
С. Омиадзе

- 09:30 – 10:00** **М. М. Магамедова** (Махачкала), Особенности маскулинного и феминного стилей текстопорождения (на материале лексики лезгинского языка)
- 10:00 – 10:30** **Р. Пареулидзе** (Тбилиси), Система локативных падежей в кистинском диалекте чеченского языка.
- 10:30 – 11:00** **Н. Ардотели** (Тбилиси), К генезису показателей эргативного падежа в дагестанских языках.
- 11:00 – 11:30** **Р. Патаридзе** (Тбилиси), Древнейшие памятники грузинской письменности дохристианской и раннехристианской эпохи
- 11:30 – 12:00** **Н. Рухадзе** (Тбилиси), К истории некоторых лексем в удинском языке.
- 12:00 – 12:30** **Е. Куртишвили** (Тбилиси), К генезису формантов локативных падежей даргинского языка.

Секция III (история)**09:30 Утреннее заседание**

Председатели заседания: **Э. Авалиани,**
Т. М. Айтберов

- 09:30 – 10:00** Э. Мамедов (Баку – Тбилиси), О путях воцарения сасанидской династии в Сарире.
- 10:00 – 10:30** К. Кутателадзе (Тбилиси), К вопросу «арменизации» грузин на рубеже XIX-XX вв. по материалам грузинской периодической печати.
- 10:30 – 11:00** М. М. Мусаев (Кизляр), Некоторые аспекты положения немцев в Дагестане в 20-е годы XX века.
- 11:00 – 11:30** Ш. М. Хапизов (Махачкала), Формирование города Закаталы и его населения.
- 11:30 – 12:00** М. А. Абдулаев (Кизляр), Набеговая система «вольных обществ» горного Дагестана.
- 12:00 – 12:30** Г. Куталадзе, Г. Жужунашвили (Тбилиси), Геополитика Южного Кавказа – аналогия века.

Секция IV (археология, культурология, искусствоведение)**09:30 Утреннее заседание**

Председатели заседания: **Г. Миндиашвили,**
К. Пицхелаури

- 09:30 – 10:00** Д. Ахвледиани (Тбилиси), Проблемы взаимоотношений Колхиды и черноморских стран.
- 10:00 – 10:30** Г. Нарсидзе, М. Цоцелиа (Тбилиси), Регалии иранских и грузинских сасанидских царя-царей на цебельдинском барельефе.
- 10:30 – 11:00** Г. Нариманишвили (Тбилиси), Циклопические крепости Южного Кавказа.
- 11:00 – 11:30** Н. Шаншашвили (Тбилиси), Идентификация народности mag-di по древневосточным письменным источникам.
- 11:30 – 12:00** Г. Д. Атаев (Махачкала), О преемственности и инновациях в развитии культур эпохи ранней и средней бронзы Северного и Центрального Дагестана.

Конференц-зал, II этаж**14:00 Пленарное заседание**

Председатели заседания: **Ц. Барамидзе,**
Дж. Квициани

- 14:00 – 14:30** Л. Битадзе (Тбилиси), Генезис кавкасионского типа (по данным антропологии).
- 14:30 – 15:00** Ц. Барамидзе, М. Курдиани (Тбилиси), Диалектное членение иберийско-кавказской языковой общности (формирование исторических языковых групп).
- 15:00 – 15:30** Дж. Квициани (Тбилиси), Проблема преемственности в кавказской цивилизации.
- 15:30 – 16:00** К. Х. Унежев, М. А. Бетророва (Нальчик), Религия в системе кавказской цивилизации.

Подведение итогов работы секций**Заккрытие конгресса**